

BIBLIOTEKARZ

CZASOPISMO POŚWIĘCONE SPRAWOM BIBLIOTEK I CZYTELNICTWA

WYDAWANE PRZEZ

ZWIĄZEK BIBLIOTEKARZY i ARCHIWISTÓW POLSKICH
oraz BIBLIOTEKĘ PUBLICZNĄ m. st. WARSZAWY
Z ZASIŁKIEM MINISTERSTWA OŚWIATY

ROCZNIK XVIII nr 5—6.

Maj — Czerwiec 1951

Bądźcie motorem wspaniałej i wielkiej rewolucji kulturalnej!

Te słowa Prezydenta Rzeczypospolitej Bolesława Bieruta zwrócone do nauczycielstwa polskiego na III Krajowym Zjeździe Z. N. P. przyjęli jako wezwanie również i bibliotekarze polscy, którzy wraz z innymi pracownikami oświaty i kultury pełnią służbę wychowywania mas budowniczych socja-

lizmu i obrońców pokoju. Bibliotekarze polscy czują się powołani, by „wnosić w wielkie i twórcze przemiany i procesy naszego życia kulturalnego i społecznego coraz więcej świadomości, planowości i systematyczności“ idąc za wskazaniem Lenina, które Prez. Bierut podał nauczycielstwu w przemówieniu.

Fragment wystawy „Postępowe tradycje nauki i kultury polskiej“ w Śląskiej Bibliotece Publicznej (do sprawozdania na str. 85—87).

Fot Cz Datka

Treścią naszej pracy codziennej, celem naszych planów jest realizacja wytycznych VI Plenum P. Z. P. R. i zadań postawionych pracownikom cświaty na III Krajowym Zjeździe Z. N. P.

Bibliotekarze polscy, których warsztatem pracy są księgozbiory, skarbnice dorobku kulturalnego przeszłości i dnia dzisiejszego, muszą w swej pracy pamiętać stale, co powiedział Prezydent Rzeczypospolitej w swym przemówieniu poświęconym walce narodu polskiego o pokój i Plan 6-letni, w przemówieniu na VI Plenum KC. PZPR.:

„Mamy wiele powodów do dumy narodowej z naszych historycznych osiągnięć. Winniśmy umieć wydobywać z mroków historii wiele z tych osiągnięć i wiele postaci, na których talentach, ofiarnych wysiłkach, poświęceniu, bohaterstwie powinniśmy sami się uczyć i uczyć naszą młodzież, ponieważ dawne klasy panujące nie pokazywały najczęściej narodowi tego, co najbardziej w nim cenne, postępowe i twórcze.

Ale mamy też pełne podstawy do dumy z dzisiejszych przemian, czynów i osiągnięć, w których uczestniczą coraz większe masy ludu polskiego, umacniając i podnosząc wzwyż siły oraz wartości materialne i duchowe naszego narodu, tworząc nowe talenty i nowych bohaterów, najlepszych synów i patriotów naszej Ojczyzny Ludowej.

Nie powinniśmy ani na chwilę zapominać, że są to osiągnięcia naszego narodu, który staje się narodem socjalistycznym...“

Wraz z nauczycielstwem polskim przyjmujemy za wytyczne swej pracy wskazania Prezydenta Bieruta:

Walka o pokój, to najważniejszy obowiązek każdego uczciwego i szanującego swą godność człowieka.

Musimy wzmacniać nieustannie zwartość naszego narodu i pomnażać jego siły w codziennej pracy i walce, korzystając z potężnego oręża nauki i wiedzy.

Przed bibliotekami, jak przed szkołą, stoją wielkie zadania wychowania nowego socjalistycznego człowieka, zwalczania wsteczności i ciemnoty, obłudy i zakłamania.

Będziemy zwalczać zaprzańczy kosmopolityzm—plaszcząc się przed zachodnim blichtrzem kryjącym sprzeniewierzenie się pięknym tradycjom kultury zachodnio - europejskiej, tradycjom Dantego i Szekspira, Moliera i Goethego. Będziemy zwalczać truczne nacjonalizmu.

Ścisłej powiążemy treść pracy wychowawczej i oświatowej z praktyką budownictwa socjalistycznego, zwalczymy ponurą puściznę burżuazyjnego systemu wychowawczego, który bronił kapitalistycznej tyranii i wyzysku.

Będziemy nieustannie pogłębiać wiedzę społeczno - polityczną i łączność z masami pracującymi.

Będziemy motorem wspaniałej i wielkiej rewolucji kulturalnej, będziemy pomnażać jej twórcze wyniki.

Programowe wskazania VI Plenum KC PZPR i III Zjazdu ZNP musimy przełożyć na język swych czynów, uczynić przedmiotem swej codziennej praktyki. Sprawa ta stała się w myśl zaleceń Frezydium Zarządu Głównego ZBiAP przedmiotem narad roboczych poszczególnych Kół ZBiAP i zespołów pracowników poszczególnych bibliotek.

Przytaczamy tutaj rezolucję przyjętą w wyniku takich narad przez Koło Gdańskie ZBiAP:

W momencie, kiedy rozstrzygają się zagadnienia pokoju i wojny, kiedy na wyścig zbrojeń i imperialistyczne prowokacje wojenne cały świat odpowiada potężnym protestem podpisując Apel Pokoju, a kraje Demokracji Ludowych odpowiadają wzmoczoną twórczą pracą pokojową, w chwili, kiedy cały naród polski jednoczy się i zwiera w szeregach Frontu Narodowego do walki o pokój i realizację Planu 6-letniego, również i my bibliotekarze, powołani do pełnienia wybitnej roli w wychowaniu nowego człowieka przez kierowanie czytelnictwem, musimy zająć czołowe miejsce w szeregach Frontu Narodowego do walki o pokój i Plan 6-letni i odpowiednio dostosować metody i styl naszej pracy.

Udział swój w budowie wielkiego dzieła pokoju zaznaczymy przez:

1. pogłębianie i stałe doskonalenie swego wykształcenia zawodowego i ideologicznego, oraz stałe śledzenie wszelkich przejawów naszego życia narodowego na tle sytuacji międzynarodowej;

2. a. umasowienie czytelnictwa przez pozyskanie najszerszych mas czytelników ze sfer robotniczo-chłopskich i inteligencji pracującej;

b. zaznajamianie mas z historią walki o wolność i postęp, o najwznioślejsze ideały ludzkości w oparciu o przykłady krajów demokracji ludowych, a w szczególności narodów Związku Radzieckiego;

c. budzenie dumy narodowej i patriotyzmu, dostarczanie masom lektury obrazującej nasze osiągnięcia we wszystkich dziedzinach życia narodowego i postępowe tradycje kultury polskiej, do których nawiązujemy w budownictwie socjalistycznym;

d. uświadamianie czytelników, że udoskonalenie form pracy, rozwijanie współzawodnictwa, racjonalizacja i nowatorstwo w pracy każdego obywatela przy realizacji Planu 6-letniego wzmacnia siłę obronną państwa i dobrobyt jego obywateli, stanowi stały wkład do międzynarodowego frontu walki o pokój.

3. udostępnienie zbiorów bibliotecznych w jeszcze większym zakresie wysuwające na czoło książki, które ostrzegają przed wojną światową, demaskują politykę obozu imperialistów, informują o światowym ruchu pokoju i jego celach, książki wszystkich postępowych pisarzy świata, za pośrednictwem literatury pięknej przekazujących masom wielkie idee społeczne, idee wolności, równości i przyjaźni między miłującymi pokój narodami;

4. opracowanie katalogów zagadnieniowych i zalecających celem dostarczenia czytelnikom właściwego materiału, dotyczącego zagadnień marksizmu - leninizmu, historii ruchów robotniczych, ekonomii politycznej i budownictwa socjalizmu;

5. stosowanie najlepszych form pracy z czytelnikiem przy użyciu najodpowiedniejszych w danych warunkach i okolicznościach metod, organizowanie wystaw retrospektywnych, obrazujących postępowe tradycje kultury polskiej, ankiet, konkursów itp.;

6. udział bibliotek w służbie społecznej przez większe związanie ich z życiem, stworzenie ośrodka informacyjno - bibliograficznego jako walnej pomocy dla racjonalizatorów, samouków i uczącej się młodzieży;

7. otoczenie szczególną opieką absolwentów początkowego nauczania;

8. uzupełnianie zbiorów bibliotek naukowych, zwłaszcza specjalnych, w ramach możliwości także wydawnictwami spoza ich ścisłej specjalności, umożliwia-

jącymi użytkownikom zapoznanie się z wartościowymi, postępowymi tradycjami naszej kultury, dorobkiem naukowym naszym, Związku Radzieckiego i krajów demokracji ludowej;

9. popularyzowanie materiałów bibliotek naukowych drogą tworzenia wyborowych katalogów specjalnych, informujących wzajemnie biblioteki naukowe o ich zasobach;

10. współpracę bibliotek naukowych specjalnych z bibliotekami powszechnymi przez informowanie o literaturze naukowo - popularnej z danej specjalności, która znajdować się powinna w bibliotekach powszechnych, oraz przez załatwianie kwerend tych bibliotek;

11. informowanie zakładów pracy, instytucji przemysłowych, rolniczych, fabryk itp. o pojawianiu się popularno - naukowych wydawnictw z interesujących ich dziedzin;

12. wzmożenie czujności na każdym odcinku pracy bibliotecznej, zwłaszcza na odcinku uzupełniania i udostępniania zbiorów;

13. znaczne podniesienie wydajności pracy, stosowanie celowych uproszczeń, zerwanie z formalizmem i biurokracją, celowe a oszczędne uzupełnianie księgozbiorów, oszczędność w gospodarowaniu materiałami biurowymi i pomocami bibliotecznymi oraz rozszerzenie współzawodnictwa pracy bibliotekarzy i czytelników tak wewnątrz biblioteki jak i między bibliotekami.

Powiązanie pracy biblioteki powiatowej z działalnością instytucji kulturalno-oświatowych

Jeśli biblioteka powiatowa ma szlachetną ambicję oddziaływać wychowawczo na najszerze masy społeczeństwa i wziąć skuteczny udział w bitwie o realizację Planu 6-letniego, zaważyć na losach swojego środowiska, musi przybrać czynną postawę, zdobyć dla swoich celów współpracę szkół, związków zawodowych, Samopomocy Chłopskiej, ZMP, Ligi Kobiet, kursów i zespołów samokształceniowych, powiązać swoje prace z pracami organizacji i instytucji, stać się w ich życiu potrzebną i niezastąpioną.

Wiązanie takie wymaga szeregu lat mozolnych zabiegów ze strony świadomego swych zadań personelu biblioteki.

Już po bardzo krótkich wstępnych pracach mających na celu zaopatrzenie księgozbioru, opracowanie go i pomieszczenie, zaczyna biblioteka powiatowa promieniować.

Zwraca uwagę estetyką wnętrza, jak najdalej idącym uspołecznieniem personelu, przygotowaniem ideowym i fachowym.

Uspołecznienie nakazuje wyjść naprzeciw zainteresowanym, co zachęca ich do korzystania z możliwości biblioteki i stwarza pomost porozumienia.

Czy to trudne?

Tak, zważywszy, że w każdej bibliotece jest więcej roboty niż jej pokonać można. Małoduszny, słabo uspołeczniony personel pilnuje przede wszystkim bliższych pozornie interesów i nie szuka współpracy, która zabiera dużo czasu bez widocznych, bezpośrednich korzyści. Pracownik biblioteczny musi mieć szerokie horyzonty i dalekie perspektywy, żeby kosztem swojego czasu, sił, wejść na omawianą drogę współpracy. Biblioteki wiążące swoje prace z oświatowymi komórkami organizacji i instytucji powinny być wyróżniane, a ich praca oceniana inaczej niż tych, które zamknięte w ciasnych kręgach zainteresowań wydziobują pedantycznie obowiązujące karteluski, kropki, przecinki, kreseczki i kreski. Są one potrzebne, ale jako środek, nie cel, i nie mogą grzebać horyzontów myślowych, nerwu spo-

łecznego i dalekich perspektyw bibliotekarza, jego ambicji w równym a nawet wyprzedzającym marszu ze społeczeństwem ku wielkim celom.

Należy i musi się strzec całości księgozbioru, ale obawa przed zaginięciem książek nie może bibliotekarza wstrzymywać przed wyjściem z książką w życie.

Nasuwa się pytanie, co zyska biblioteka, jeśli we współpracy powiąże swoją działalność z życiem innych instytucji?

Doraźnie niewiele, ale w dalszym etapie:

- 1) zrozumienie dla własnych prac nie docenianych, jak wiemy, ogólnie;
- 2) poszerzy platformę działania;
- 3) pogłębi swój wpływ wychowawczy na społeczeństwo;
- 4) w pewnych wypadkach uzyska techniczną pomoc w pracach, które znów oddziałają wychowawczo na zainteresowane grupy osób.

Z którymi placówkami należałoby nawiązać kontakt najpierw?

Zależnie od okoliczności, ale najnaturalniejszymi sprzymierzeńcami są inne biblioteki, np. szkolne, związków zawodowych. Ich potrzeby i trudności skłaniają je do szukania pomocy w powiatowej bibliotece. Ma się rozumieć tylko w bibliotece dobrze postawionej. Inna nie ma siły przyciągania ani właściwości promieniowania. Zwykle przychodzi kierownik biblioteki, czasem kierownik świetlicy, w której biblioteka się mieści, czasem kierownik szkoły, która chce swoją bibliotekę podnieść.

Najczęstszą, bezpośrednią przyczyną odwiedzin jest szukanie druków. Przy sposobności gość interesuje się jak je poprawnie wypełnić, jak nimi gospodarować.

Rola świadomego swych zadań bibliotekarza nie ograniczy się do załatwienia interesanta w tak wąskich ramach. Pokieruje on rozmową. Zwróci uwagę na urządzenie biblioteki i jego znaczenie, drugi raz na księgozbiór podręczny, na konieczność zorganizowania czytelnicy, kiedy indziej na rolę ściennych katalogów obrazkowych, estetykę w bibliotece itp. Rozmowy takie, krótkie i nie narzucające się, wpływają na unowocześnienie bibliotek zbliżających się do nas w ten sposób.

Ważną i wiążącą formą współpracy ze szkołami są lekcje w bibliotece. Nie możemy dopuścić, aby choć jedna klasa w obrębie działalności biblioteki nie przeszła przez bibliotekę powszechną. Musimy pamiętać, że to przyszli czytelnicy bibliotek, którzy

tym wcześniej przejdą po skończeniu szkoły pod opiekę biblioteki, im więcej biblioteka włoży wysiłku we współpracę ze szkołą w przygotowaniu przyszłego czytelnika.

Z tego względu nie można ograniczyć współpracy wyłącznie do kontaktów z biblioteką szkolną czy jej kierownikiem ani do lekcji odbywanych w bibliotece. Stały i bliski kontakt trzeba utrzymać z nauczycielstwem. Otoczyć je opieką kulturalną przez zorganizowanie np. w szkole, na W. K. N., w MOZ-ie punktu bibliotecznego, zestawienie materiału bibliograficznego do referatu, wyszukanie materiału do lekcji, na uroczystość szkolną, dla świetlicy, pożyczyć dla klasy komplet jednotytułowych książek.

To nie wszystko. Udział w życiu szkolnym przez wypożyczenie książek z biblioteki na wystawę, zaproszenie szkoły do udziału w wystawie organizowanej przez bibliotekę wiąże, zbliża i zobowiązuje.

Kierownik biblioteki powiatowej powinien brać udział w konferencjach i zjazdach nauczycielskich, zabierać głos, mówić o roli książki, której często nawet nauczyciele nie doceniają.

Nasz udział i wywody podkreślamy jakąś konkretną formą, np. planszami, wykresami, wystawą urządzeń bibliotecznych, książki podręcznej, wycinków z gazet, czasopism, książek pedagogicznych itp.

Czynna postawa biblioteki w stosunku do bibliotek szkolnych, nauczycielstwa i młodzieży poszerza nasz front współpracy ze związkami zawodowymi, zakładami pracy i organizacjami masowymi. Nie jesteśmy sami, ale z młodzieżą, której taka praca daje niezmiernie dużo pod względem wychowawczym, choćby nawet wysiłek biblioteki był niewspółmiernie duży do doraźnych osiągnięć.

Formy współpracy ze szkołami i młodzieżą są tak różnorodne jak liczne dni i godziny w roku, jak różne okoliczności, wśród których pracować nam przyjdzie, jak różne oblicze szkół, różne przygotowanie i zakres działania bibliotek. Biblioteka powiatowa może rozwinąć współpracę w mieście i w terenie. W pierwszym wypadku będzie miała głównie za zadanie nawiązanie kontaktu z zakładami pracy, ze związkami zawodowymi, z powiatowymi władzami masowych organizacji, w drugim ze świetlicami, ze społeczno-oświatowymi pod opieką bądź to Samopomocy Chłopskiej, bądź ZMP, Wydziału Oświaty Prezydium Pow. Rady Narod.

Weźmy pod uwagę miasto. Przy sposobności różnych uroczystości czy rocznic może i powinna bi-

blioteka organizować swoje imprezy, rozumie się we współpracy z innymi placówkami, co daje bez porównania większe efekty niż praca odosobniona. Weźmy drobny przykład powiązania pracy z pojedynczą klasą szkoły podstawowej i świetlicą zakładu pracy.

Przychodzą chłopcy na lekcję do biblioteki w okresie Tygodnia Oświaty. Przy końcu lekcji rozmowa schodzi na tematy aktualne. Dzieci dowiadują się o zamierzonej przez bibliotekę wycieczce do świetlicy miejscowej cegielni. Oczywiście blyszcza ochotą. Pójdziemy.

— Zgoda, ale z czym?

— Weźmiemy dla robotników książki, wygłosimy wiersze, zaśpiewamy — pałają się chłopcy. Przewidziana w planie Tygodnia Oświaty impreza realizuje się. Dla dzieci jest to przemiła, pozornie przypaddingowa atrakcja, dla biblioteki i świetlicy zaplanowana wspólnie praca.

Każdy uczeń zabiera jedną książkę. Książki są tak dobrane, że wiążą się treścią z życiem robotnika. Organizujemy w bibliotece krótką próbę i marsz wesoło do celu. Już jesteśmy w fabryce. Za chwilę głos syreny oznajmia przerwę obiadową. Robotnicy spożywają śpieszniej niż zwykle posiłek i gromadzą się w świetlicy. Chłopcy zwiedzili tymczasem cegielnię, a teraz stoją stremowani w kącie świetlicy. Trema mija po pierwszej piosence. Bibliotekarka przeczytała urywek z „Michałka“ Prusa. Powiało wzruszeniem i ulgą. Wzruszeniem nad dolą Michałka, ulgą, że dziś inaczej. Chłopcy podtrzymali nastroj przez wiersz i pieśń dostosowane do okoliczności. Na zakończenie zorganizowaliśmy żywą wystawę z przyniesionych książek. Chłopcy ustawili się w czworobok na podwórzu niby półki w bibliotece, każdy trzymał przyniesioną książkę przed sobą. Bibliotekarz oprowadzał po wystawie robotników, którzy tymczasem wysypali się ze świetlicy. Niektóre książki umiały nawet coś powiedzieć o sobie. Zainteresowanie wystawą było bardzo żywe. Rozstawano się z obustronnym żalem, pocieszając nadzieją jaką mieści „dowidzenia“.

Inny przykład. W miasteczku buduje się szpital. 60 — 70 robotników z okolicznych wsi pracuje „na budowie“. Biblioteka wdarła się na teren budowy, przy czym okazało się, że robotnik zaniedbany jest pod względem kulturalnym. Zorganizujemy punkt biblioteczny, imprezę — głosi postanowienie. Kierownictwo zgadza się, wyznacza częściowo wykończoną salę. Zanosimy tam hasła wypisane na tekturze falistej, podobizny przodowników pracy, dużą, rekla-

*Pogadanka o Słowackim „na budowie“
w czasie przerwy obiadowej.*

nową księgę. Sala kraśniej. W przerwie obiadowej wkraczamy na teren budowy z muzyką. Zwabieni muzyką, schodzą się do sali robotnicy. Mówimy o książce, czytamy wyjątek o zapustach, harmonia gra, robotnicy tańczą z przebrańcem. Pierwsze zetknięcie kończymy wspólnymi piosenkami. Punkt biblioteczny rozwija się z każdym tygodniem.

W Prezydium Pow. Rady Nar. odbywają się co 2 tygodnie zebrania szkoleniowe. Przyjął się zwyczaj, że biblioteka powiatowa bierze w nich czynny udział podkreślając aktualności wystawą książek, wycinków z prasy itp. Od czasu do czasu wystawka zamienia się w wystawę, którą przygotowuje kilka instytucji, a zwiedza liczniejsze grono osób. Wystawę na Międzynarodowy Dzień Kobiet zorganizowano we współpracy z Kołem Ligi Kobiet i z kilkoma szkołami średnimi.

Prezydium Powiatowej Rady Narodowej udzieliło sali, Liga Kobiet przygotowała referat, dekorację części sali, biblioteka wystawę książek i sylwetek kobiet z różnych dziedzin pracy, szkoły aktualne, udatne gazetki ścienne, deklamację własnego układu o kobiecie, śpiew na otwarcie wystawy. Miejsce, czas, tematy, dekoracje, sposób wykonania omówiono we wspólnym porozumieniu.

Fragment wystawy książki zorganizowanej na Międzynarodowy Dzień Kobiet przy Pow. Bibliotece w Bochni we współpracy z L. K. i szkołami średnimi.

W styczniu br. odbywa się powiatowa konferencja informacyjna Z. S. L. przy udziale przeszło 100 osób — delegatów z gmin. Kierownictwo Biblioteki zwraca się do Powiat. Komitetu Wykonawczego Z. S. L., który z zadowoleniem przyjmuje propozycję zorganizowania wystawy prasy ludowej. Stoisko ponad 2 m wysokie, 1,50 m szerokie ma taki sens: „Jeśli nad światem pokój, o który walczymy, w Polsce wykonamy Plan 6-letni, w czym pomoże nam prasa ludowa“. Wykonanie: w górze stoiska na niebieskim tle gołabek, napis POKÓJ i wycinek z *Woli Ludu* z ustawą o pokoju, poniżej globus na wysokim stoliku.

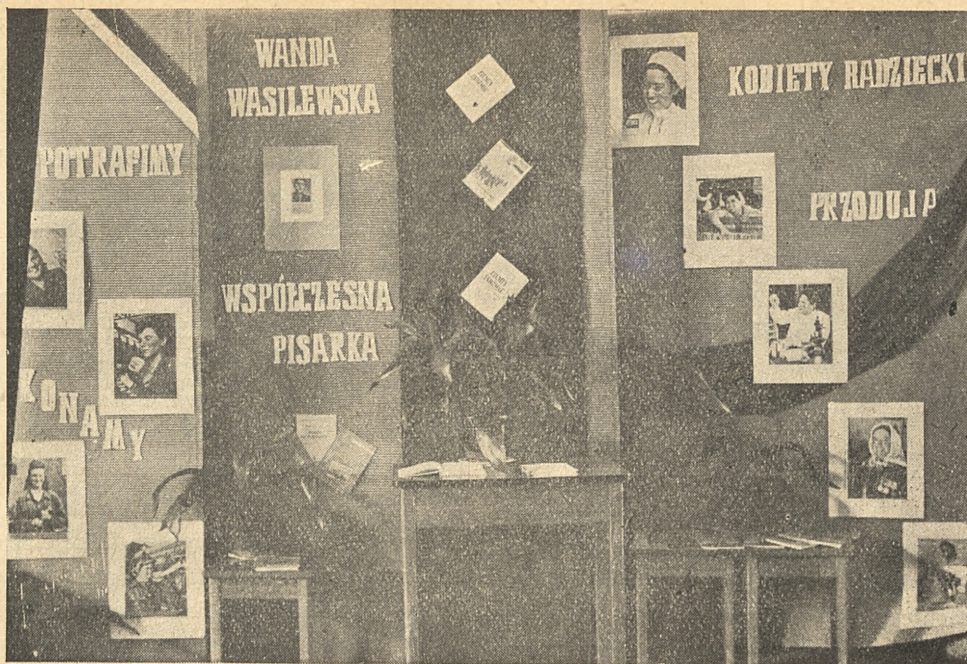
Na draperii upiętej z biało - czerwonej flagi portret Prezydenta i noworoczne „Orędzie“ niżej ku prawej stronie duża szóstka. Z prawej strony od góry spływała dekoracja z pism prasy ludowej tak przymocowana, że widoczne były artykuły o pokoju i Planie 6-letnim. Na niskim stoliku przy stoisku wydawnictwa ludowe. Wystawka i objaśnienie były mile przyjęte.

W Kole Grodzkim ZSL odbywa się w każdym tygodniu szkolenie ideologiczne. Biblioteka poszerza je i pogłębia małymi wystawkami i dobieraniem książek na omawiane tematy. Zorganizowała też punkt biblioteczny, wiążąc jego pracę z pracami zespołu samokształceniowego.

Próby współpracy mogą mieć szerszy zakres pod względem terenowym.

W dziesięcioletnim miasteczku uczęszcza do szkół średnich 1500 — 2000 młodzieży z różnych stron powiatu. Biblioteka rozpoczęła akcję zdążającą do wciągnięcia tej młodzieży do współpracy z punktami bibliotecznymi i zespołami czytelniczymi w gromadach. Udział młodzieży miał polegać na zainteresowaniu się czytelnictwem w swoich rodzinnych wsiach w okresie feryj letnich i świątecznych. Miały być stosowane różne rodzaje pracy jak: roznoszenie po domach książek, głośne czytanie, pomoc kierownikom punktów w urządzaniu wystaw książek, inscenizacji, wieczorów z książką. W przygotowanie omawianej akcji włożyła biblioteka duży wysiłek. Po porozumieniu się z dyrekcjami szkół trzeba było obejść wszystkie klasy i zaznajomić młodzież tak z celem, jak sposobem wykonania akcji. Konkretny efekt był znikomy. Akcję wznowiono w drugim roku szkolnym i po zabiegach oparto ją o powagę Komisji Oświaty i Kultury przy Pow. Radzie Narodowej, która kontrolę i starania o współpracę kulturalno - oświatową młodzieży ze środowiskiem wiejskim wstawiła w swój plan pracy.

Bibliotece powiatowej powinno zależeć na środowisku wiejskim zaniedbanym pod względem kulturalnym, opornym w stosunku do tych, którzy nie

Drugi fragment wystawy na Międzynarodowy Dzień Kobiet w Bochni

umieją umiejętnie podejść do niego. Nawet społeczeństwa wiejskie zorganizowane nie biorą udziału w zebraniach oświatowych, a więc także i poświęconych książce. Omówiono tę sprawę na konferencji kierowników b-tek gminnych w bibliotece powiatowej i postanowiono, że b-ki gminne i punkty biblioteczne wyruszą na zdobycie takich środowisk przez powiązanie swoich imprez z zebraniem, które gromada obsyła.

Każde zapowiedziane zebranie w gromadzie postanowiono wykorzystać także i dla czytelnictwa. Kierownik b-ki gminnej lub punktu bibliot. porozumiewa się z zarządem, który wyznacza dla celów czytelniczych kilkanaście minut w czasie zebrania. Temat powinien się w jakiś sposób wiązać z zebraniem, z czasem lub miejscowością. Do przewyciężenia technicznej strony przygotowań trzeba mieć trochę polotu i sprytu. Trzeba zdawać sobie sprawę, co się chce pokazać, co powiedzieć, jaki cel uzyskać. Obmyśleć, jaki zewnętrzny wyraz nadać treści, którą chcemy imprezie nadać, w jaki sposób zbliżyć ją do osób, z którymi chcemy wejść w kontakt. Do uzyskania efektów artystyczno - plastycznych pomoże nam kawałek falistej tektury, okładka z książki, trochę białego i kolorowego kartonu, roślina w doniczce, kawałek płótna.

Przygotowujemy wszystko przed zebraniem. Przypuśćmy, że pragniemy zebranych namówić do ważnego przeczytania „Matki“ Gorkiego.

Wycinamy z jakiegokolwiek czasopisma podobną Gorkiego, naklejamy ją starannie na kawałku białego kartonu. Zawieszamy portret na tekturze falistej, a obok napis z wyciętych z kartonu liter, np. Gorki, wielki pisarz rewolucyjny.

Poniżej przypinamy podobną „matki“ i zdobimy tekturową tablicę czerwoną draperią.

Tekturę wieszamy na tablicy szkolnej, szafie, na długim, postawionym w górę stole, ostatecznie na ścianie. „Ostatecznie“, bo ściana się niszczy. Przed tekturą stawiamy stolik, a na nim książki o Gorkim i utwory Gorkiego. Między innymi „Matkę“. Pod portretem „matki“ stawiamy jakąś dekoracyjną roślinę. W czasie zebrania w przeznaczonych dla b-ki minutach objaśniamy krótko, kto był Gorki, czytamy jego przepiękną wypowiedź o matce, potem odczytujemy wyjątek z przygotowanej książki. Biblioteka i książka zyskuje sympatyków — organizacja, która urządza zebranie, jest zadowolona z urozmaicenia i wzbogacenia programu, jakie wniosła biblioteka przez wystawę, głośne czytanie, zestawienie kilku lub kilkunastu książek.

Prawdopodobnie na drugie zebranie zaprosi nas Samopomoc, Koło Gospodyń, albo ZMP, ale gdyby nie, nie należy się zrażać; wdrzeć się na drugie, trzecie i czwarte zebranie, aż zaczną się liczyć z biblioteką, aż zaczną cenić książkę jak na to zasługuje i tłumnie po nią wyciągać ręce, aż zniknie dziwne zjawisko, że ludzie zorganizowani, ludzie na stano-

wiskach książek nie czytają, do bibliotek się nie wpisują. Biblioteka powiatowa powinna być w stałym kontakcie z powiatowymi czynnikami Samopomocy Chłopskiej. Mają one pod opieką świetlice. Ostatnio np. odbywały się wybory do zarządów świetlic. Należało w pewnych wypadkach wpływać, by pracę świetlic powiązać z pracami punktów bibliotecznych personalnie. Do niektórych zarządów świetlic wybrano kierowników punktów jako „bibliotekarzy“ świetlicowych. Słusznie. Zaczną wiązać swoje roboty, uzupełniać się.

W gminach odbywają się okresowe zebrania kierowników punktów. Powiatowa biblioteka zaleca, żeby na każde takie zebranie zapraszano przedstawiciela ZMP i SP. Może wspólnym wysiłkiem uda się stworzyć zespół czytelniczy. Biblioteka powiatowa wysyła komplet jednotytułowych książek, doradza, współpracuje z kierownikiem zespołu.

Omówiłam formy takiej współpracy, które w mniejszym lub większym stopniu po krótszym lub dłuższym czasie udały się nawiązać i powiązać, są do pewnego stopnia wypróbowane. Nie od rzeczy będzie napisać i o takich formach, które projektowane natrafiły na przeszkody. Szło o współpracę ze świetlicami związków zawodowych. Jest ich sporo na terenie każdego miasteczka, ale czynnych mało. W omawianym wypadku biblioteka powiatowa utrzymywała ze świetlicami żywiej pracującymi, a ściślej z ich bibliotekami, kontakt, który polegał głównie na udzielaniu ze strony biblioteki informacji w zakresie technicznego opracowania książek. To było punktem wyjścia do następującego planu. W bibliotece powiatowej zorganizuje się trzydniową konferencję bibliotekarzy świetlicowych i omówi z nimi wspólny plan pracy pod hasłem:

- 1) ożywienie czytelnictwa na terenie świetlic;
 - 2) realizowanie hasła „sojusz miasta ze wsią“.
- Konferencja miała za zadanie:

- 1) wybrać książki, które dana świetlica miała opracować;
- 2) zapoznać się ze sposobami opracowania wybranych i przez świetlicę przyjętych dzieł.

Wszechstronne przepracowanie, przygotowanie na podstawie opracowywanej książki inscenizacji, wybór najcelniejszych wyjątków miały trwać 3 miesiące, tj. grudzień, styczeń i luty. W marcu pracujące zespoły miały wyjeżdżać na wieś. Licząc, że będzie 10 zespołów, za 3 niedziele objechałoby się 30 wsi. Środki lokomocji miała pokryć Woj. Rada Zw. Zaw.

Zwołano konferencję bibliotekarzy świetlicowych. Przyszło trzech. Plan 3-dniowej konferencji powędrował do władz centralnych związków i do dziś nie wrócił. Nie powiodło się — trudno powiedzieć, z czyjej winy, ale plan był z całą pewnością wykonalny i należałoby wrócić do niego.

Współpraca biblioteki z Uniwersytetem Zw. Zawodowych dała pełne wyniki. Lekcje, które odbywano na terenie biblioteki powiatowej, zachęciły słuchaczy do prac samokształceniowych.

W otwarciu czytelni na terenie powiatu brały w Tygodniu Oświaty udział ekipy zespołów świetlicowych związków zawodowych i szkół średnich, przyjmowane przez wieś z podziwem i uznaniem.

Naturalnym terenem i punktem wyjścia do powiązania prac powiatowej biblioteki z działalnością instytucji jest a raczej powinien być Komitet Biblioteczny. Dobrze zorganizowany i pracujący Komitet powiedzie na pewno bibliotekę na drogę powiązania jej pracy ze środowiskiem.

I choć nawiązanie współpracy z wymienionymi i przeoczonymi wyżej instytucjami i komórkami oświatowymi organizacyj nie jest łatwe, wymaga często długotrwałych i mozolnych zabiegów, jest w pierwszym stadium jednostronnym świadczeniem ze strony biblioteki, czasem balastem, który godzi w sprężystość prac biblioteki, nie wolno nam ze współpracy rezygnować nawet w wypadkach dużych trudności, jeżeli, powtarzam, biblioteka szczerze pragnie zaważyć na losach swojego środowiska i kroczyć z masami ku lepszej przyszłości, oświetlając w porę podaną książką trudniejsze odcinki drogi ku wielkim celom wiodącej.

Maria Bielawska
Bochnia

Układ chronologiczny w dziale katalogu rzeczowego*

Cieszę się, że mój artykuł pod tytułem: Układ chronologiczny w dziale katalogu rzeczowego (nr

7—8/1950 Bibliotekarza str. 110—113) wywołał dyskusję, gdyż sprawa wymaga wszechstronnego oświetlenia.

*) Odpowiedź kol. A. Ryszkiewiczowi na jego artykuł: Układ kart w obrębie działów katalogu rzeczowego w nr 1—2/1951 str. 8—10.

Kilka z wątpliwości poruszonych przez kol. A. R. wymaga już zaraz odpowiedzi:

1. „Układ chronologiczny w porównaniu do alfabetycznego — napisałem — jest o wiele łatwiejszy w operowaniu przy uzupełnianiu nowymi kartkami“ Na to kol. A. R.: „co chyba dalekie jest od prawdy“. Otóż przede wszystkim: kartka, każda kartka, i do katalogu alfabetycznego i do katalogu działowego, zawiera datę wydania. „B. m. i b. d.“ to wskazówka, że nie ma miejsca i daty na karcie tytułowej, ale w odpowiednich klamrach powinna być wskazana data wydania, choćby w przybliżeniu, choćby ze znakiem zapytania w razie niepewności, (podobnie i miejsce wydania). Otóż jak pamiętam z osobistego doświadczenia z lat 1921—25, gdy miałem do czynienia z katalogiem o dwudziestu paru działach, z których przeszło połowa była rozbita jeszcze na 2 — 16 poddziałów, uzupełnianie kilkunastoma czy setką kartek szło o wiele szybciej niż przy uzupełnianiu katalogu alfabetycznego ich odpowiednikami. Rozważając teoretycznie (a proszę ew. przerobić jako doświadczenie np. z setką kartek do 25 działów), uprzytomnijmy sobie czynności:

przy układzie alfabetycznym trzeba:

a) rozklasyfikować kartki na działy (ew. poddziały, hasła etc.), jak też zasygnować je do jakiego działu są przynależne;

b) ułożyć kartki dla danego działu, poddziału, hasła etc., alfabetycznie;

c) otworzywszy klamrę (pudełko czy inne zamknięcie) wkładać poszczególne kartki na właściwe miejsca, z reguły bardzo nieregularnie wypadające — rozstrzyga litera alfabetu, miarodajną jest nie tylko pierwsza litera, lecz jakże często druga, trzecia, a nierzadko czwarta, piąta i dalsze;

przy układzie chronologicznym:

a) to samo co a) przy układzie alfabetycznym;

b) ułożyć kartki dla danego działu chronologicznie, według lat;

c) otworzywszy klamrę, jakże łatwiej wkładać poszczególne kartki na właściwe miejsca: z reguły ma się do czynienia z rokiem — liczbą czterocyfrową, z których to czterech cyfr ostatnia rozstrzyga, w obrębie tegoż roku system przyjęty daje stosunkowo łatwe umiejscowienie wśród kilku kartek, większość kartek dotyczy nowości z ostatniego roku — po prostu dołożyć na początek działu.

Data nie uwidocznioma na karcie tytułowej książki nie jest bynajmniej trudniejsza do „zoperowania“ od anonimu.

2. „Ścisła data w ogromnej większości wypadków... niewykonalna mrzonka“ (kol. A. R.). Wyjaśniłem, że dla już znajdujących się w bibliotece znacznych zasobów jest to b. trudne — niechaj będzie nawet: niewykonalne. Ale jest to zupełnie wykonalne na przyszłość w miarę wpływu dla bibliotek bieżąco i niezwłocznie zaopatrywanych w nowości, takiego typu, jakimi powinny być biblioteki specjalne: ministerstw, przedsiębiorstw wydawniczych, Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych, Urzędu Patentowego itp. Ścisła precyzja daty jest pożądaną, a istotnie ważną i istotnie potrzebną tylko dla niektórych nielicznych bibliotek. Normalnie wystarczy rok wydania.

3. Literatura piękna — trudność ustalenia kiedy ukazał się pierwodruk oryginału. Tu kol. A. R. ma wiele racji co do trudności, które rozumiem. Ale właśnie bibliotekarz nie powinien dlatego rezygnować. Wręcz przeciwnie powinien sobie, bibliografom i historykom literatury postawić zadanie: przygotowanie porządknej chronologii wszelkich dzieł wydanych. Tymczasem muszą służyć porządniejsze obszerniejsze podręczniki historii literatury za źródło informacji.

Co do literatury sprzed wynalezienia druku wydaje mi się, że systematyzacja jej według daty powstania względnie udostępnienia utworu choćby ogólnikowo podanej, np. II wiek przed Chrystusem, pierwsza połowa wieku XIV itp. byłaby b. pożyteczna w bibliotekach dla szerszej publiczności, oświatowych i wielu specjalnych.

Co do dzieł drukowanych w wiele lat po śmierci twórcy — najlepsze rozwiązanie: według daty wydania a odsyłacz przy roku śmierci twórcy.

4. Zgoda, że układ chronologiczny ma tam występować, gdzie dalsza systematyzacja nie jest wskazana. Kol. A. R. miesza przy tym zagadnienia: typu katalogu i klasyfikacji działów z układem chronologicznym w obrębie działu (ew. hasła przedmiotowego etc.). Mój artykuł obejmował tylko tę ostatnią kwestię. Dla celów specjalnych jasne jest, że potrzebny a nawet konieczny jest katalog topograficzny: w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, Ministerstwie Handlu Zagranicznego, Polskiej Izbie Handlu Zagranicznego, Polskim Towarzystwie Turystyczno-Krajoznawczym itp. Ale o tym trzeba by osobno obszerniej.

Edward Muszański

Warszawa

Ostatnie pożegnanie Kolegi D-ra Aleksego Bachulskiego

Dr Aleksy Bachulski

W dniu 6 maja zmarł niespodziewanie po krótkiej, ciężkiej chorobie Kol. Dr Aleksy Bachulski, Dyrektor Archiwum Miejskiego w Warszawie, Przewodniczący Komisji Rewizyjnej Zarządu Głównego Związku Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich.

Kol. Aleksy Bachulski, urodzony 7.X.1893 w Warszawie, po ukończeniu gimnazium wstąpił w r. 1915 na Wydział Filozoficzny Uniwersytetu Warszawskiego, gdzie z przerwami studiował do r. 1925, tj. do uzyskania stopnia doktora filozofii. Już w okresie studenckim pracował jako asystent w Gabinetie Nauk Historycznych T-wa Naukowego Warszawskiego, wcześniej też został sekretarzem T-wa Miłośników Historii i pełnił tę funkcję przez wiele lat. Jeszcze przed ukończeniem studiów, w r. 1920, objął obowiązki pracownika naukowego w Archiwum Skarbowym, gdzie pracował przez lat 17, ostatnio w charakterze kustosa. W dniu 1 marca 1937 roku objął stanowisko wicedyrektora, od października zaś tego roku dyrektora Biblioteki Publicznej m. st. Warszawy. Aresztowany w listopadzie 1939 r. przez hitlerowców przebywał blisko pół roku w więzieniu. Od maja 1940 r. został dyrektorem Archiwum Miejskiego w Warszawie i pozostał na tym stanowisku do powstania warszaw-

skiego. Po wyzwoleniu powołany został do odbudowy zniszczonego przez wojnę Archiwum Miejskiego i mianowany jego dyrektorem.

Praca naukowa Dra Aleksego Bachulskiego skupiała się głównie w dziedzinie organizacji archiwów. Wyrazem jej były wielokrotne delegacje służbowe w charakterze eksperta w zakresie organizacyjnych i metodycznych zagadnień archiwalnych, lustracje archiwów, wykłady na kursach archiwalnych i na Wolnej Wszechnicy Polskiej w Warszawie, referaty na zjazdach i konferencjach naukowych, długoletnia współpraca redakcyjna w „Słowniku Archiwalnym”, udział w opracowaniu normatyw archiwalnych itd. Ostatnią Jego pracą tego typu był współudział w komisji opracowującej program wykładów archiwistyki na Uniwersytecie Warszawskim. Kol. dr Bachulski był pierwszorzędnym znawcą ustrojów archiwalnych innych państw, a zwłaszcza Z. S. R. R. i Czechosłowacji, czemu dał wyraz w szeregu artykułów w czasopiśmie „Archeion”.

Kol. Aleksy Bachulski był zasłużonym i ofiarnym działaczem Związku Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich. Jako Przewodniczący Komisji Rewizyjnej Zarządu Głównego jeszcze na kilka dni przed zgonem prowadził ważne prace nad usprawnieniem działalności naszego Związku, przerwane tak tragicznie i z niepowetowaną szkodą dla sprawy.

Ze zgonem Kol. Dra Bachulskiego archiwistyka polska i Związek Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich poniosły nieoszacowaną stratę. Świadomość tej straty jest stokroć boleśniejsza dla wszystkich, którzy mieli szczęście znać osobiście Kol. Bachulskiego, współpracować z nim, pozostawać pod urokiem jego niezwykłego czaru osobistego, subtelnego humoru, wnikliwej inteligencji, szlachetnej prostoty, niebywałej dobroci i życzliwości dla ludzi. Każde zetknięcie się z Kol. Bachulskim, z naszym Bachułą, jak nazywali go przyjaciele, umacniało wiarę w godność i dobroć człowieka.

Oddając cześć pamięci nieodżałowanego Kolegi Dra Aleksego Bachulskiego i żegnając go na zawsze postanawiamy prowadzić dalej pracę Jego pięknego życia — tworzyć lepszy świat, świat ludzi uśmiechniętych pogodnie przy rzetelnej pracy.

Wytyczne w sprawie organizacji pracy masowej z czytelnikiem w bibliotekach w okresie III kwartału 1951 r.

Ministerstwo Oświaty podało bibliotekom powszechnym następujące wytyczne:

I. Prace z czytelnikiem w okresie III kwartału winny ściśle wiązać się z zasadniczymi zadaniami polityczno - wychowawczymi bibliotek. Mobilizacja mas pracujących we wspólnym Froncie Narodowym do walki o Pokój i Plan Sześcioletni, czołowe zadanie stawiane wszystkim pracownikom oświatowym w planach tegorocznych, nabiera szczególnej wagi w związku z aktualną sytuacją międzynarodową.

Obecnie ludzie pracy całego świata dają wyraz niezłomnej woli walki o pokój, kładąc podpisy pod Apelem Pokoju, stają w szeregach proletariatu walczącego z obozem imperializmu pod sztandarem Partii Komunistycznych i Światowej Federacji Związków Zawodowych, a masy pracujące Polski Ludowej zgłaszają imponujące zobowiązania, realizując w ten sposób wskazania Manifestu Lipcowego i założenia Planu Sześcioletniego.

Na tym tle i w powiązaniu z przypadającymi na ten okres datami rocznic i uroczystości, a zwłaszcza obchodem 22 Lipca, bibliotekarz winien jak najmocniej podkreślić wagę poruszonych wyżej zagadnień i posługując się dostępnymi mu środkami propagandy wiązać czytelnika z określoną książką i określoną tematyką czasopism.

II. Poniżej podaje się kalendarzyk rocznic, obchodów i uroczystości przypadających na okres III kwartału:

- 5.VII.1934 — Zgon Marii Curie-Skłodowskiej.
- 6.VII.1950 — Układ o wytyczeniu istniejącej i ustalonej granicy na Odrze i Nysie między Polską a Niemiecką Republiką Demokratyczną.
- 20.VII.1926 — Zmarł Feliks Dzierżyński.
- 21.VII.1905 — Stracenie Stefana Okrzei.
- 21.VII.1950 — Sejm Ustawodawczy R. P. uchwalił ustawę o Planie Sześcioletnim.
- 22.VII.1944 — Rocznica PKWN i ogłoszenie Manifestu Lipcowego.
- 1. IX.1950 — I Polski Kongres Obrońców Pokoju.
- 4. IX.1809 — Urodził się Juliusz Słowacki.
- 22.IX.1920 — Sprowadzenie z Paryża do Polski prochów Joachima Lelewela.

25. IX.1945 — Powstaje Światowa Federacja Zw. Zawodowych.

1951 — 60-ta rocznica urodzin Ilji Erenburga.

III. Przygotowując plan pracy bibliotek należy uwzględnić przypadające na dany okres akcje gospodarcze (np. akcja żniwna) oraz wydarzenia z życia politycznego (np. sierpniowy Zlot Młodzieży Demokratycznej w Berlinie). Należy czujnie śledzić wydarzenia na arenie polityki krajowej i zagranicznej, tak aby biblioteki stale uwzględniały w swej pracy najważniejsze zadania polityczne, gospodarcze i kulturalno - oświatowe danego okresu.

Dla ułatwienia pracownikom bibliotek realizacji stojących przed nimi zadań omawia się kilka przykładowych form pracy:

1. Wystawy:

A. Stała wystawka książek traktujących o zagadnieniach walki o pokój, przejawiającej się u nas przede wszystkim w realizacji Planu 6-letniego i w aktywnym udziale we wszelkich poczynaniach Światowej Rady Obrońców Pokoju. Wystawę należy uzupełniać stale nowymi pozycjami z tego zakresu. Winna ona posiadać pewne działy zmienne ilustrujące najaktualniejsze wydarzenia. (Uzupełniające spisy na tematy: „Walka o pokój” i „Plan Sześcioletni” — w załączniku).

B. Ostatnie siedem lat w życiu Polski Ludowej, to wzmógłony wysiłek mas pracujących kraju nad zrealizowaniem wskazań Manifestu Lipcowego. Zbliżająca się rocznica powstania PKWN i ogłoszenie Manifestu daje bibliotekarzowi okazję do przedstawienia i zilustrowania nowych osiągnięć za ten okres oraz uprzytomnienia czytelnikom czołowych zagadnień przez zorganizowanie w bibliotece wystawki, ilustrującej osiągnięcia gospodarcze i kulturalno - oświatowe terenu, na którym pracuje (gmina, miasto, powiat itp.). Wykorzystać do tego można w części materiały z wystaw z okresu Tygodnia Oświaty, Książki i Prasy. Nadto bibliotekarz winien wziąć czynny udział w ogólnych imprezach swego terenu, związanych z omawianą rocznicą.

2. Odczyty i pogadanki:

A. W obliczu dzisiejszej sytuacji międzynarodowej wyjątkowo ważne stają się dla nas wskazania VI Plenum KC PZPR.

*) Zob. „Bibliotekarz nr 1-2/1951, str. 10—13 — wytyczne na II kwartał 1951.

Sprawą niezmiernej wagi jest uświadomienie szerokim rzeszom społeczeństwa istoty Frontu Narodowego, jego właściwej treści i zadań. Bibliotekarz, posługując się literaturą, winien zwrócić uwagę czytelników na znaczenie Frontu Narodowego w walce o pokój i Plan Sześcioletni, winien naświetlać i popularyzować postępowe tradycje polskiej nauki, kultury i sztuki, przybliżać czytelników do postaci wielkich bojowników o wolność i przebudowę społeczną, wielkich pisarzy i wielkich uczonych. W związku z przypadającymi rocznicami należy zwrócić uwagę na postacie Feliksa Dzierżyńskiego, Stefana Okrzei, Juliusza Słowackiego, Joachima Lelewela i Marii Curie - Skłodowskiej. Poniżej podaje się krótki spis literatury, którą wykorzystać można w bibliotece w związku z poruszonym zagadnieniem.

Bierut B. Walka narodu polskiego o Pokój i Plan Sześcioletni. „Nowe Drogi“ Nr 1 (25) stycznia — luty 1951.

Cyrankiewicz J., Ochab E., Zambrowski R. Zagadnienia Frontu Narodowego, W-wa 1951 KiW, s. 42, 2 nlb.

Curie E. Maria Curie. W-wa 1949 Galster, s. 499, 3 nlb.

Hertz P. Portret Słowackiego. W-wa 1950 PIW., s. 273.

Kormanowa Ż. Joachim Lelewel (W-wa 1946) Książka, s. 94, 2 nlb.

Zawadka M. Stefan Okrzeja 1886—1905. W-wa 1947 Wiedza, s. 40, 1 nlb.

Szczepański J. A. Wielki patriota i demokrata. W 90-lecie śmierci Joachima Lelewela. Trybuna Ludu nr 148 z 29.V.1951.

Bibliotekarz winien nawiązać kontakt z Towarzystwem Wiedzy Powszechnej, zainicjować odczyt w związku z zagadnieniem Frontu Narodowego, jeśli taki nie jest przewidziany w planie odczytowym Towarzystwa w danym okresie, i służyć wszelkimi materiałami przydatnymi przy opracowaniu odczytu. W bibliotece należy przeprowadzić wśród czytelników propagandę w związku z udziałem ich w odczycie, a dla zainteresowania tematem wyłożyć na miejscu widocznym i łatwo dostępnym książki i czasopisma traktujące o zagadnieniach Frontu Narodowego.

B. W podobny sposób należy postępować przy popularyzowaniu takich zagadnień, jak znaczenie Niemieckiej Republiki Demokratycznej i Światowej Federacji Związków Zawodowych. W drugim wypadku (ŚFZZ) można porozumieć się ze związkami za-

wodowymi i zapewnić swoim czytelnikom udział w odczycie czy uroczystości organizowanej przez miejscową radę zw. zawodowych lub któryś z zakładów pracy. Aby ułatwić urządzenie wystawki książek o związkach zawodowych, ich działalności i znaczeniu oraz udzielanie informacji zainteresowanym tym zagadnieniem czytelnikom — podaje się w załączniku odpowiednie zestawienie bibliograficzne. Na wystawce tej może również znaleźć się lektura zawodowa i techniczna.

3. Wieczory literackie.

A. Wieczór poświęcony twórczości Ilji Erenburga.

W bieżącym roku przypada 60 rocznica urodzin wielkiego pisarza radzieckiego, zasłużonego bojownika w walce o pokój, o zapewnienie możliwości swobodnej i twórczej pracy nad przebudową świata wszystkim narodom. Twórczość Ilji Erenburga, to płomienne, porywające wezwanie pod adresem wszystkich ludzi pracy do obrony pokoju.

Przykładowy program wieczoru:

a) Życiorys Erenburga z podkreśleniem jego aktywnej postawy bojownika o pokój, zarówno w działalności politycznej, jak i w twórczości literackiej.

b) Urywki z książek Ilji Erenburga.

c) Recytacje wierszy o pokoju.

d) Pieśni.

Jeden z działów wystawki, poświęconej walce o pokój, winien ilustrować twórczość Erenburga.

4. Akcja żniwna.

Doceniając olbrzymie znaczenie, jakie ma dla naszego życia gospodarczego akcja żniwna, wszyscy bibliotekarze, a szczególnie bibliotekarze gminni i kierownicy punktów bibliotecznych winni zgłosić swój akces do współpracy na tym odcinku. Bibliotekarz musi pamiętać, iż w tym czasie, w stopniu większym niż kiedykolwiek, zadaniem jego jest wyjście poza teren biblioteki i dotarcie z książką, pogadanką, żywym słowem do czytelnika. Dobór form pracy zależny będzie w dużym stopniu od warunków miejscowych, jakości i liczebności księgozbioru i możliwości samego bibliotekarza.

Dodatковым zadaniem biblioteki w tym okresie będzie roztoczenie opieki nad pracownikami sezonowymi, przybywającymi na ten teren na okres żniwa. Tutaj dużą rolę odegrać mogą głośne czytania. Pamiętać należy, że najważniejszą sprawą jest dobranie urywków o wysokim poziomie ideologicznym i literackim, o tematyce interesującej słuchaczy.

Nadto bibliotekarz winien włączyć się we wszelkie poczynania natury ogólnej, które przedsięwzięte będą na jego terenie w związku z przeprowadzaniem akcji żniwnej.

Biblioteki wojewódzkie i powiatowe powinny szczególną opieką otoczyć słabiej zorganizowane biblioteki i punkty biblioteczne w związku z ich pracą w okresie akcji żniwnej. Należy im pomagać, podając konkretne przykłady plansz propagandowych na ten okres, przygotowując dla nich zestawienie bajek i urywków z książek do głośnego czytania i opowiadania, służyć im instruktorem w zakresie pracy z czytelnikiem niewyrobionym, mając na uwadze wspomnianych pracowników sezonowych.

W miejscowościach, gdzie kierownik punktu bibliotecznego wyjeżdża na okres wakacyjny, należy dopilnować, by prowadzenie punktu przejął na ten czas jeden z aktywistów - czytelników, albo członek ZMP lub ZSch. Należy też wciągnąć do prac z zakresu upowszechnienia czytelnictwa przybywającą do wsi na okres wakacyjny młodzież studiującą.

W okresie lata biblioteki winny nawiązać kontakt z koloniami letniami, obozami harcerskimi i ZMP, dziećmi organizowanymi przez ZSch., Ligę Kobiet, Towarzystwo Przyjaciół Dzieci oraz z ośrodkami wczasów celem uprzywilejowania książki i przeprowadzenia propagandy, bądź udzielenia pomocy niewykwalifikowanym siłom obsługującym księgozbiory tych placówek.

BIBLIOGRAFIA

I. WALKA O POKÓJ

1. Allen J. S. Monopole światowe przeciw pokojowi. Przekł. J. Wildera. W-wa 1950 KiW, s. 256, 2 nlb.
2. Borowski T. Do młodych agitatorów pokoju. W-wa 1951 KiW, s. 15, 1 nlb.
3. Brzechwa J., Minkiewicz J. Pokój zwycięży. W-wa 1951 Czytelnik, s. 47.
4. Dzieci wołają o pokój. W-wa 1950 KiW, s. 25, tabl. 17.
5. Dlaczego potrzebny jest twój podpis. W-wa 1951 KiW, s. 10, 1 nlb.
6. Erenburg I. Narody muszą ująć sprawę Pokoju we własne ręce. W-wa 1951 KiW, s. 43, 2 nlb.
7. Erenburg I. Notatki z pięciu krajów. W-wa 1951 MON, s. 56.
8. Front narodowy walki o pokój i Plan Sześćioletni. W-wa 1951 KiW, s. 30, 2 nlb.
9. Hasła Pokoju. I Polski Kongres Pokoju 1—2.IX. W-wa 1950, s. 8 nlb.
10. Ignar S. Narodowy Plebiscyt Pokoju. W-wa 1951 KiW, s. 11, 1 nlb.
12. Kobiety polskie w obronie pokoju. W-wa 1950 KiW, s. 38, 2 nlb.

13. Kobiety w walce o pokój i socjalizm. W-wa 1951 KiW, s. 19, 2 nlb.
14. Księża katolicyści Polski w służbie pokoju. W-wa 1950 RSW Prasa, s. 67, 5 nlb.
15. Muckinberger E. O kraju socjalizmu, budownictwa i pokoju. Katowice 1950 PKZG, s. 4.
16. Muszkat M. Walka o pokój, walka o wyzwolenie narodowe. W-wa 1950 Druk. Min. Spraw., s. 27.
17. Naród Polski o walce o Pokój i Plan Sześćioletni. W-wa 1951 KiW, s. 54, 1 nlb.
18. Pierwsza Sesja Światowej Rady Pokoju. W-wa 1951 KiW, s. 342, 1 nlb.
19. Polskie masy pracujące w walce o pokój. W-wa 1950, k. 24 nlb.
20. Program walki narodów przeciw niebezpieczeństwu wojny. W-wa 1951 KiW, s. 28.
21. Rośnie i potężnieje walka o pokój. W-wa 1950 Prasa Demokratyczna, s. 40.
22. Rozmowa Józefa Stalina z korespondentem „Prawdy”. W-wa 1951 KiW, s. 11.
23. 700 milionów w walce o pokój i demokrację. Przekł. J. Meysztowicza. W-wa 1951 Czytelnik, s. 55, 2 nlb.
24. Sumienie ludzkie przeciw zbrodni bankierów. W-wa 1951 KiW, s. 53, 3 nlb.
25. Togliatti P. Pokój czy wojna. W-wa 1951 Czytelnik, s. 137, 3 nlb.
26. Tunowa A. I. My kochamy pracę pokojową. Katowice 1950 PKZG, k. 1 nlb.
27. W imię pokoju. Wiersze poetów węgierskich. W-wa 1951 MON, s. 22, 2 nlb.
28. W imię niepodległości Polski, w imię pokoju między narodami, W-wa 1951 KiW, s. 23.
29. Warneńska M. Kilofy wykuwają pokój. W-wa 1951 KiW, s. 69, 2 nlb.
30. Warneńska M. Słowo huty Pokój. W-wa 1951 KiW, s. 53, 1 nlb. B-ka Przewodników Pracy.
31. W walce o Pokój i Plan 6-letni. W-wa 1951, Zw. Sam. Chł., s. 31.
32. Za pokój, za ojczyznę. I Polski Kongres Pokoju. W-wa 1950 KiW, s. 41, 2 nlb.
33. Zielinski N. D. Obrona pokoju sprawa honoru każdego uczonego. Katowice 1950 PKZG, k. 2 nlb.

II. PLAN SZEŚCIOLETNI

1. Bierut B. Plan Sześćioletni. W-wa 1951 KiW, s. 227, 4 nlb.
2. Bierut B. Walka narodu polskiego o pokój i Plan Sześćioletni. W-wa 1951 KiW, s. 111, 1 nlb, (referat i przemówienie końcowe wygłoszone na VI Plenum KC PZPR).
3. Bierut B. Walka narodu polskiego o pokój i Plan Sześćioletni. W-wa 1951 KiW, s. 111, 1 nlb (referat H. Minca: Zadania gospodarcze na r. 1951).
4. Cyrankiewicz J. Pod sztandarem Wielkiej Rewolucji Październikowej, pod wodzą Stalina kroczymy do socjalizmu. W-wa 1950 KiW, s. 21.
5. Cyrankiewicz J., Ochab E., Zambrowski R. Zagadnienia Frontu Narodowego. W-wa 1951 KiW, s. 42, 2 nlb.
6. Front Narodowy walki o Pokój i Plan Sześćioletni. W-wa 1951 KiW, s. 30, 2 nlb.
7. Giebratowski E. Plan 6-letni a PZUW. (Referat wygłoszony w dn. 13.X.50). W-wa 1950 PZUW, s. 30, 1 nlb. (Powsz. Zakład Ubezpiecz. Wzajemnych).
8. Ignar S. Rola i zadania ZSL na etapie budowy fundamentów socjalizmu. W-wa 1951 LSW, s. 101.
9. Missal F. Sześćioletni Plan rozwoju gospodarczego i budowy podstaw socjalizmu (w Polsce). W-wa 1950 PZWS, s. 9, 1 nlb.
10. Naród polski w walce o pokój i Plan Sześćioletni. W-wa 1951 KiW, s. 54, 1 nlb.
11. Ociepka W. Plan 6-letni i zadania młodzieży w budownictwie socjalistycznym. W-wa 1950 Zarz. Gł. ZMP, s. 44, 4 nlb.

12. Ozga W. Rozbudowa szkolnictwa w Planie Sześcioletnim. W-wa 1951 Czytelnik, s. 64, 2 nlb.
13. Przejdziemy zwycięsko etap Planu Sześcioletniego. W-wa 1950 KiW, s. 43, 1 nlb.
14. Referat o Planie Sześcioletnim do ogłoszenia na zebraniach kół gromadzkich ZSL. W-wa 1950 NKWZSL, s. 22, 1 nlb.
15. Sejm uchwała Plan Sześcioletni. W-wa 1951 KiW, s. 260, 1 nlb.
16. Secomski K. Podstawowe zadania Planu Sześcioletniego. W-wa 1951 PWG, s. 119.
17. Sześcioletni Plan rozwoju. W-wa 1950 WZCRZZ, s. 21, 1 nlb.
18. W walce o Pokój i Plan 6-letni. W-wa 1951, Zw. Sam. Chłopskiej, s. 31.

III. ZWIĄZKI ZAWODOWE

1. Światowa Federacja Zw. Zaw.

1. II Światowy Kongres Zw. Zaw. Referaty, rezolucje. Mediolan — Warszawa 1949 CRZZ, s. 189, 1 nlb.
2. Europejska konferencja robotnicza przeciwko remilitaryzacji Niemiec Zachodnich. W-wa 1951 CRZZ, s. 15, 1 nlb.
3. Konferencja Międzynarodowego Zrzeszenia Zw. Zaw. Pracowników Przemysłu Hutniczego i Metalowego (Dep. zaw. w Turynie ŚFZZ.) w Turynie 1949. W-wa 1950 CRZZ.
4. Ochab E. Sprawa Światowej Federacji Zw. Zaw., patrz III Plenum CRZZ (W-wa 6—7.XII.49), W-wa 1950 CRZZ, s. 125.
5. Międzynarodowe Zrzeszenie Zw. Zawod. Górników, jego rola i zadania. W-wa 1950 CRZZ, s. 37.
6. Poprzednicy Światowej Federacji Zw. Zaw. (krótki zarys). (Skrypt znajdujący się w Bibliotece Szkoły Zw. Zaw.).
7. Poznańska K. 5 lat Światowej Federacji Zw. Zaw. W-wa 1950 KiW, s. 138.
8. W piątą rocznicę Świat. Fed. Zw. Zawod. W-wa 1950 CRZZ, s. 13, 1 nlb.
9. Statut Światowej Federacji Zw. Zawod. W-wa b. r. KCZZ, s. 15, 1 nlb.

2. Kongresy Zw. Zawodowych

1. I/VII Kongres Zw. Zawod. w Polsce. W-wa 1946 KCZZ, s. 121, 7 nlb.
2. II Kongres Zw. Zawod. w Polsce. Referaty — Statuty — Uchwały. W-wa 1—5.VII. W-wa 1949 CRZZ, s. 271, 1 nlb.
3. Referaty ogłoszone na II Kongresie Zw. Zaw. W-wa 1—5.VI.49. W-wa 1949 CRZZ, s. 222.
4. Uchwały II Kongresu Zw. Zaw. W-wa 1949 CRZZ, s. 35.
5. Zagadnienia organizacyjne na II Kongresie Zw. Zaw. W-wa 1949 CRZZ, s. 23, 1 nlb.
6. Co daje wsi III Kongres Zw. Samopomocy Chłopskiej. W-wa 1949 Zw. Sam. Chłopskiej, s. 174, 2 nlb.
7. II Krajowy Zjazd Górników w 1948 r. 1945 Zw. Zaw. Górn., s. 217.
8. II Światowy Kongres i nasze zadania. W-wa 1949 CRZZ, s. 40.

3. Komisja Centralna Zw. Zaw. 1945—1949.

1. Posiedzenie plenarne KCZZ w Polsce w dn. 3—4.VI.1947. Przemówienia. Rezolucje. W-wa 1947 KCZZ w Polsce, s. 72.
2. Posiedzenie plenarne KCZZ w Polsce w dn. 23—25.VI.1948. W-wa 1948 KCZZ, s. 109, 3 nlb.
3. Posiedzenie plenarne KCZZ w Polsce w dn. 21—22.II.1949. Referaty, dyskusje, rezolucje. W-wa 1949 CRZZ w Polsce, s. 166.
4. Sprawozdanie Komisji Centralnej Zw. Zaw. z działalności i stanu Zw. Zaw. w Polsce. Listopad 1944—listopad 1945. W-wa 1945 Zw. Stowarzyszeń Zaw. w Polsce, s. 143.
5. Sprawozdanie z działalności KCZZ za okres 1945—1949. W-wa 1949 KCZZ, s. 426.

4. Centralną Radą Zw. Zawodowych

1. Uchwały II Plenarnego Posiedzenia CRZZ. W-wa 1949 CRZZ, s. 13, 3 nlb.
2. Plenum CRZZ (6—7.XII.1949 W-wa). W-wa 1950 CRZZ, s. 125, 3 nlb.
3. VI Plenum CRZZ. W-wa 1951 CRZZ, s. 140, 1 nlb.
5. Statuty, regulaminy, uchwały, ustawy, sprawozdania.
 1. Cztery lata działalności kult. - oświat. w Zw. Zaw. W-wa 1949 CRZZ, s. 58.
 2. Deklaracja III Kongresu Zw. Zaw. Samopomocy Chłopskiej i Statut Zw. Zaw. Sam. Chł. W-wa 1949 Zw. Zaw. Sam. Chł., s. 23, 1 nlb.
 3. Dwa lata pracy (sprawozdanie). W-wa 1948 Z. Z. Transportowców, s. 212, 4 nlb.
 4. Działalność Związku Z. Z. K. W-wa 1947 ZZK, s. 440.
 5. Krajowa narada oszczędnościowa. W-wa 1949 CKZZ, s. 148.
 6. I Protokół z XV Krajowego Walnego Zjazdu Delegatów Kół ZZK w W-wie 13—14.V.1945. Świdnica 1947 Zarz. Gł. ZZK, s. 119, 1 nlb.
 7. Regulamin grup związkowych. W-wa 1949 CRZZ, s. 8.
 8. Sprawozdanie 1945—1947. Szczecin 1947. Zw. Zaw. Dziennikarzy R. P., s. 45, 3 nlb.
 9. Sprawozdanie Zarządu Gł. za okres 1945—1947. Grudziądz 1947 Zw. Zaw. Prac. Leśnych i Prac. Drzewnych, s. 180.
 10. Sprawozdanie Zarządu Gł. Zw. Zaw. Robotników i Pracowników Przemysłu Spożywczego za okres 1945—1947. Łódź 1948 Zarz. Gł. Zw. Zaw. P. P. S., s. 257, 3 nlb.
 11. Sprawozdanie z działalności Zarządu Gł. Zw. Zaw. Prac. Bankowych Kas Oszczęd. i Ubezpieczeniowych 1948—1949. W-wa 1949, s. 48, VIII.
 12. Sprawozdanie z działalności Zarządu Gł. Zw. Zaw. Prac. Skarb. za okres 1948—1949. W-wa 1949 ZZPS, s. 46, 26 nlb.
 13. Statut Zw. Zaw. Robotników i Pracowników Rolnych R. P. W-wa 1948 Zw. Zaw. RPR, s. 20.
 14. Statut Zrzeszenia Zw. Zaw. w Polsce. W-wa 1949 CRZZ, s. 10, 2 nlb.
 15. Ustawa o Związkach Zawodowych. W-wa 1949 CRZZ, s. 20.
 16. Ustawa z dnia 4.II.1950 o społecznej inspekcji pracy, s. 4.
6. O Związkach Zawodowych
 - A. W Polsce
 1. Ćwik T. Działalność Związków Zawodowych w Polsce Ludowej. W-wa 1949 CRZZ, s. 35.
 2. Gebert B., Piwowarska I. W obronie pokoju i jedności Światowego Ruchu Zawodowego, W-wa 1949 CRZZ, s. 31.
 3. Kofman J. Zadanie Związków Zawodowych w walce o realizację Planu 6-letniego. W-wa 1949 CRZZ.
 4. Litwin M. Na drogach rozwoju ruchu robotniczego (Łódź w latach 1861—1905). 1949 Z. Z. Włókn., s. 30, 1 nlb.
 5. Poznańska K. O jedność światowego ruchu zawodowego. W-wa 1948 KCZZ, s. 92, 2 nlb.
 6. Ruch zawodowy w świetle Kongresu Zjednoczenia. W-wa 1945 KCZZ, s. 63.
 7. Sokorski Wł. Sprawy ruchu zawodowego. W-wa 1947 KCZZ, s. 91, 1 nlb.
 8. Sześcioletni Plan rozwoju. W-wa 1950 CRZZ, s. 21, 3 nlb.

9. Wskazówki dla Rad Zakładowych w sprawie funduszu zakładowego. W-wa 1950 CRZZ, s. 18.
10. Zadania Zw. Zawodowych w świetle wytycznych VI Plenum KCPZPR (referat przewodniczącego CRZZ W. Kłosiewicza na VII Plenum CRZZ 29.III.1951). W-wa 1951 CRZZ, s. 56.
11. Zagadnienia organizacyjne (na II Kongresie Zw. Zaw.). W-wa 1949 CRZZ, s. 23.
12. Zawadzki Al. Rola Zw. Zaw. w systemie demokracji ludowej (referat wygłoszony na II Kongresie Zw. Zaw.). W-wa 1949 CRZZ, s. 70.
13. Związki Zawodowe w realizacji Planu 6-letniego (V Plenum CRZZ w dn. 1—2 sierpnia 1950). W-wa 1950 CRZZ, s. 133.
17. Lenin W. I., Stalin J. W. O Związkach Zawodowych. W-wa 1948 Książka, s. 168, 4 nlb.
18. Radzieckie Związki Zawodowe, ich działalność i struktura. W-wa 1950 CRZZ, s. 145, 4 nlb.
19. Zagadnienia ruchu zawodowego w ZSRR. W-wa b. r. KCZZ, s. 23, 1 nlb.
20. Czechosłowackie Związki Zawodowe. W-wa 1950 CRZZ, s. 39.
21. II Kongres Zw. Zaw. w Czechosłowacji. W-wa 1950 CRZZ, s. 128.
22. Ruch związkowy w Azji i Australazji. (Materiały z Pekńskiej Konferencji Związków Zawodowych). W-wa 1950 CRZZ, s. 78.

Uwaga: Czytelników zgłaszających się z zapytaniem, gdzie można powyższe wydawnictwa otrzymać, należy kierować do bibliotek przy Okręgowych Radach Związków Zawodowych i Związkowych Domach Kultury. Inne biblioteki związków zawodowych posiadają większość podanych pozycji, ale nie wszystkie. Dobrze byłoby poprosić najbliższą bibliotekę związkową o spis posiadanych z tego zakresu wydawnictw, aby udzielić zainteresowanym czytelnikom wyczerpujących informacji.

B. Z a g r a n i c ą

14. Dobrzyński S. Radziecki ruch zawodowy. W-wa 1949 KCZZ, s. 24.
15. Zjazd Radzieckich Zw. Zawodowych. Referaty — Statut — Uchwały. W-wa 1949 CRZZ, s. 135, 1 nlb.
16. Kuźniecowa W. Socjalistyczne współzawodnictwo i zadania Zw. Zaw. w ZSRR. W-wa 1949 „Współpraca”, s. 35, 1 nlb.

BIBLIOTEKA WYCHODZI NAPRZECIW CZYTELNIKÓW

„Foto-Janina“, Brzesko

We wsi Szczurowa, pow. Brzesko, najgorliwszym księgonoszem jest rolnik ob. Stefan Koza, który w dni targowe „chwytą” najwięcej czytelników obojga płci i różnego wieku. Jeden z czytelników to wyzwolony analfabeta ob. Paweł Przybyło. U najmłodszych również wyrabia nasz gorliwy księgonosz nawyk sięgania po książkę, za to będzie miał z nich gorliwych czytelników.

Opieka nad punktami bibliotecznymi w okresie letnim

Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Szczecinie, Wydział Oświaty wydał wskazówki poświęcone opiece nad punktami bibl. w okresie letnim. Przytaczamy je tutaj jako godne zastosowania również i w innych województwach.

Z dotychczasowych doświadczeń wynika, że w okresie wakacji letnich mieszkańcy gromad i miasteczek nie mają możliwości wypożyczenia książek z powodu nieobecności kierowników punktów bibliotecznych, którymi przeważnie są urlopowani w tym okresie nauczyciele szkół podstawowych. Stanu tego tolerować nie można w żadnym wypadku, a udostępnienie księgozbiorów ogółowi ludności w okresie ferii letnich nie powinno ulec przerwie.

W związku z powyższym Wydział Oświaty Prez. W. R. N. prosi o podjęcie w bież. roku akcji utrzymania ciągłości działalności punktów bibliotecznych w okresie letnim. W wypadku wyjazdu nauczyciela, opiekuna punktu bibliotecznego, na ferie letnie, wczasy lub kursy należy opiekę nad punktem bibliotecznym przekazać osobie, dającej gwarancję, że czytelnictwo w okresie letnim nie dozna przeszkód.

W organizacji letniej akcji czytelniczej należy mieć na uwadze nast. momenty:

1. W okresie letnim należy zwiększyć akcję propagandową czytelnictwa w danej miejscowości przy współudziale kierownictwa szkoły, (z okazji zakończenia roku szkolnego), organizacji masowych i zawodowych, oraz przodujących czytelników.

2. Zwrócić szczególną uwagę na początkujących czytelników b. analfabetów, by w ciągu lata nie zapomnieli czytać.

3. Ogłaszać łatwe konkursy na aktualne tematy związane z przeczytanymi książkami.

4. W miejscowościach wczasowych i uzdrowiskowych należy powiadomić przyjezdnych, gdzie mieści się biblioteka, kiedy jest czynna i kto wypożycza książki.

5. Przed wakacjami dokonać wymiany książek w bibliotece powiatowej lub gminnej.

6. Utrzymywać stały kontakt z miejscowymi organizacjami społecznymi, zwłaszcza z ZMP i młodzieżą przybyłą na ferie wakacyjne.

7. Zorganizować wypożyczenie książek przy pomocy tzw. księgonoszy spośród aktywniejszej młodzieży i czytelników.

Sprawę opieki nad punktami bibliotecznymi w okresie letnim należy powierzyć przede wszystkim:

a) najbardziej aktywnym czytelnikom spośród młodzieży i dorosłych, członkom ZMP w szczególności, i organizacjom masowym,

b) uczniom szkół średnich ogólnokształcących i Zakładów K. N., którzy spędzają ferie letnie w danej miejscowości,

c) najlepszemu uczniowi czytelnikowi spośród miejscowej młodzieży szkolnej.

Przed przekazaniem punktu bibliotecznego na okres letni należy nowego opiekuna biblioteki pouczyć o sposobie notowania wypożyczeń, wypożyczeniu, o najprostszyc formach propagandy książki i biblioteki. Ponadto należy opiekunów bibliotecznych letniej akcji bibliotecznej zachęcić do organizowania głośnego czytania, wieczorów dyskusyjnych, oraz zjednywania nowych czytelników. Czytelnikom, którzy zajęci są w ciągu całego dnia, należy w miarę możliwości książki dostarczać do domu.

Z INSTRUKCYJNEJ DZIAŁALNOŚCI BIBLIOTEKI WOJEWÓDZKIEJ

Głównym zadaniem bibliotek wojewódzkich, zwłaszcza na obecnym etapie rozwoju bibliotek powszechnych, przy braku dostatecznej ilości wykwalifikowanych pracowników sieci bibliotecznej, jest pomoc instrukcyjna dla bibliotek niższego stopnia organizacyjnego.

Jedną z form pomocy instrukcyjnej dla bibliotek, wiążącą się zresztą ze sprawą kontroli i nadzoru, jest analizowanie działalności bibliotek m. in. na

podstawie ich sprawozdań i podawanie wynikających z tej analizy zaleceń i wniosków. Pracę tę przeprowadziła woj. biblioteka publiczna w Szczecinie. Podajemy tu przykładowo analizę działalności sieci bibliotecznej powiatu Choszczno, przesłane bibliotece powiatowej.

Wiele różnych sprawozdań, zbieranych przez komórki nadrzędne, dostaje się zazwyczaj „ad acta”, po odnotowaniu czy „zafajkowaniu” w „od-

powiednim wykazie", marnuje się w ten sposób wiele wysiłku ludzkiego, sprawozdania są bezużyteczne, jeśli nie staną się przedmiotem analizy prowadzącej do poprawy stanu pracy na podstawie oceny działalności komórki, która sporządziła sprawozdanie.

Woj. biblioteka publiczna w Szczecinie nie spełnia takich błędów. Inne biblioteki wojewódzkie powinny iść za jej przykładem, jeśli dotychczas nie zanalizowały jeszcze sprawozdań bibliotek powszechnych za rok ubiegły.

Przykładową analizę działalności biblioteki powszechnej jednego z powiatów poddajemy pod dyskusję kolegów. M. in. warto zastanowić się czy właściwa jest metoda analizowania (bez odwoływania się do autopsji, do spostrzeżeń, poczynionych przy lustracjach); czy narratywna forma analizy nie zaciera jej przejrzystości, czy można analizować działalność sieci powiatowej pomijając jej bazę materialną — sprawy budżetowe i lokalowe, czy niektóre z podanych we wnioskach końcowych zaleceń nie są zbyt ogólnikowe, nie mają więc wartości instryktywnej. I dalej: czy zalecenia nie powinny być podane przez Wydział Oświaty Prez. W. R. N. jako władzę zwierzchnią, Wydziałom Oświaty Prez. PRN, na podstawie fachowej analizy dokonanej przez bibliotekę wojewódzką.

Ale gdyby nawet w dyskusji skrytykowano „analizę sprawozdania rocznego“ z wymienionych wyżej czy z innych powodów — to przyznać trzeba, że koledzy z biblioteki wojewódzkiej w Szczecinie wykonując analizy sprawozdań i przysyłając je do bibliotek powiatowych — „zrobili dobry początek“, zachęcając innych do przeprowadzenia tej niezbędnej pracy.

REDAKCJA

Wojewódzka Biblioteka Publiczna Szczecin, 6.IV.51
w Szczecinie

Prezydium PRN Pow. Bibl. Publ.
w Choszczynie

Celem umożliwienia Wam właściwego planowania pracy bibliotekarskiej i dla zwrócenia Wam uwagi na najważniejsze jej problemy na Waszym terenie, podajemy poniżej krótką charakterystykę pracy bibliotek Waszego powiatu, opartą na sprawozdaniu za rok ubiegły.

Materiał zawarty w niniejszym omówieniu należy jak najrychlej przynieść w teren w czasie wizytacji placówek podległych, względnie poddać go dyskusji na miesięcznej konferencji bibliotekarzy gminnych. O przebiegu dyskusji na temat sprawo-

zdania rocznego, wnioskach i ewentualnych zobowiązaniach należy zawiadomić Wojewódzką Bibliotekę Publiczną.

1. SIEĆ BIBLIOTECZNA. Pracownicy Wasi wykazują małe zdyscyplinowanie. Mimo dostatecznego czasu i wielokrotnego podkreślenia doniosłości sprawozdawczości dla planowania, sprawozdanie roczne z brakami dostarczyły zaledwie 33 punkty biblioteczne na ogólną liczbę wykazanych przez Was 50-ciu. Brak całkowity danych z gminy Radęcin. Fragmentaryczne dane z gminy Pomień nie dają obrazu pracy biblioteki. Wyrazem braku troski o właściwy poziom pracy bibliotek terenowych jest liczba odbytych przez Bibliotekę Powiatową wizytacji (17). Należy zwiększyć częstotliwość wizytacji terenu, w ich rozplanowaniu uwzględniając szczególnie te placówki biblioteczne, które słabiej pracują i wymagają opieki ze strony kierownictwa sieci powiatowej.

2. KSIĘGOZBIÓR. W skali powiatowej (bez gminy Radęcin) sprawozdanie roczne wykazuje, że powiat dysponuje na 31.XII.1950 r. 25 772 tomami książek, z czego do ksiąg inwentarzowych nie zostało wpisanych 2180. W bibliotece gminy Drawno niezainwentaryzowanych książek wykazano 1 829. Na ten szczegół należy zwrócić baczną uwagę, gdyż książki są mieniem społecznym i winny być niezwłocznie po otrzymaniu opatrzone znakiem własności i wciągnięte do inwentarza. Zaniedbania obowiązku stosowania tej zasady należy jak najrychlejszym usunąć. Niewpisanie książek do księgi inwentarzowej powoduje uniedostępnienie znacznych części księgozbiorów, co z kolei wpływa ujemnie na czytelnictwo, uniemożliwiając książce pełnienie jej wychowawczej roli.

Drugim bardzo alarmującym zjawiskiem jest, że 59% posiadanych przez powiat książek jest nieopracowanych. Zdajemy sobie sprawę z trudności w opracowywaniu książek, jednakże doniosła rola, jaką książka spełnia w budownictwie socjalizmu w naszym kraju i w wychowaniu obywatela socjalistycznego narodu, wymaga, by sprawę udostępnienia zalegających egzemplarzy książek uważać za naczelną i dołożyć wszelkich starań dla pełnego udostępnienia czytelnikom kształcących i wychowawczych wartości, zawartych w książkach. Tolerowanie istniejącego na tym odcinku stanu rzeczy będzie równoznaczne z świadomym opóźnianiem realizacji Planu 6-cioletniego. Sprawa udostępnienia zalegającego księgozbioru wiąże się ściśle z właściwym wykorzystaniem książek społeczno - politycznych

i popularno - naukowych. Na tym odcinku pracy bibliotecznej powiat Wasz wykazuje dobre wyniki. Z ogólnej liczby wypożyczeń — 43 745 na beletrystykę dla dorosłych i młodzieży przypada 28 503, na książki z działów 3, 5 i 6 — 15 242 wypożyczenia. Zaznaczyć tu jednak należy, że pod tym względem placówki terenowe wykazują znaczne odchylenia od przeciętnej dla całego powiatu. Utrzymanie a nawet zwiększenie podanej wyżej dla całego powiatu proporcji wykorzystania książek o treści społeczno - politycznej i popularno - naukowej w stosunku do beletrystyki będzie w znacznej mierze uzależnione od udostępnienia książek oczekujących na opracowanie.

3. CZYTELNICZY. Liczba 2 406 czytelników w skali powiatowej stanowi około 13⁰/₀ liczby mieszkańców powiatu. Jest to stosunek zadowalający, zważywszy, że średnia dla województwa wynosi 9⁰/₀. Również stosunek czytelników miast i wsi kształtuje się u Was podobnie jak w skali wojewódzkiej (50⁰/₀ : 50⁰/₀), a mianowicie 1181 czytelników w miastach i 1 225 na wsi (bez gminy Radęcin).

Wzrost liczby czytelników w porównaniu ze stanem na dzień 31.XII.1949 dla Waszego powiatu wyraża wskaźnik wzrostu — 145. Wzrost liczby czytelników o 45% jest zjawiskiem dodatnim, ujemnym natomiast jest fakt, że w roku ubiegłym liczba czytelników miast wzrosła o 55⁰/₀, podczas gdy liczba czytelników na wsi wzrosła jedynie o 37% w porównaniu z odpowiednimi liczbami za rok 1949. Cyfry te popierają uwagi nasze w p-kcie 1 niniejszej analizy dotyczące otoczenia większą opieką większych placówek bibliotecznych.

Odnosnie składu socjalnego czytelników porównanie Waszego udziału w ogólnym obrazie tego zagadnienia w skali wojewódzkiej przedstawia się następująco:

	% ogóln. liczby czytelników województwa	% ogóln. liczby czytelników pow. Choszczno
a) ucząca się młodzież	40,1	43,5
b) robotnicy	12	9,6
c) robotnicy rolni	6,8	12,3
d) członk. spółdz. prod.	6	4
e) rolnicy samodzielni	8,4	12,2
f) pracownicy umysłowi	14	9,3
g) wolne zawody	5,4	3
h) bez określonego zawodu	6,7	6

Z powyższego wynika konieczność zwiększenia aktywności bibliotek w stosunku do dorosłych, a szczególnie pozyskiwania czytelników robotników i członków spółdzielni produkcyjnych. Placówki bi-

blioteczne w spółdzielniach produkcyjnych, PGR-ach i w ośrodkach robotniczych należy otaczać stałą, szczególnie troskliwą i wielostronną opieką.

4. FORMY PRACY Z CZYTELNIKIEM. Zwracamy również uwagę Waszą na konieczność podjęcia starań o rozwój i wszechstronność form pracy z czytelnikiem i książką. Zorganizowane względnie prowadzone w roku ubiegłym zespoły dobrego czytania, konkursy, wieczory dyskusyjne z czytelnikami, wystawy i inne formy pracy bibliotecznej wykazują na tym odcinku znaczne zaniedbania powiatu. Liczba zastosowanych form pracy z czytelnikiem masowym w roku ubiegłym (38) jest stanowczo zbyt mała jak na roczny okres czasu i liczbę 60 różnego typu placówek bibliotecznych, istniejących na terenie powiatu.

Zaleca się również poczynienie starań o uruchomienie przy placówkach bibliotecznych czytelni, których sieć Wasza posiada obecnie zaledwie 1. Dla aktywizacji tych zagadnień należy wykorzystać mobilizującą rolę współzawodnictwa międzybibliotecznego oraz w miarę możliwości starać się wprowadzić w pracę bibliotekarzy formy pomocy sąsiedzkiej w wykonywaniu najpilniejszych zadań lub prowadzeniu akcji długofalowych.

5. PRACA BIBLIOTEK TERENOWYCH. Dla zorientowania Was co do stopnia aktywności podległych Wam bibliotek terenowych podajemy poniższe zestawienie:

	Liczba książek udostępn. na 1 czyt.	Liczba wyp. w roku na 1 czyt.	Obrót księgozob. udostępn.
B-ki miejskie:			
Choszczno	3,2	20,7	6,4
Drawno	12,0	10,1	0,85
Recz	7,2	24,0	3,3
B-ki gminne:			
Barnimie	9,0	14,0	1,6
Bierzwnik	6,0	48,5	8,2
Kołki	4,0	9,0	2,2
Krzęcin	2,6	9,0	3,3
Pomień	2,6	brak danych	
Radęcin	b r a k d a n y c h		
Żółwino	9,3	9,6	1,0

Z powyższego zestawienia wynika, że biblioteki gminne w Krzęcinie i Pomieniu posiadają zbyt małe ilości książek udostępnionych w stosunku do liczby posiadanych czytelników. Dodać należy, że w Krzęcinie wykazano 988 książek jako nie udostępnione, w Pomieniu zaś 214. Bardzo małą aktywność wykazuje biblioteka gminna w Kołkach, gdzie mimo zalegania 420 książek nie udostępnionych na czy-

telnika przypada jeszcze 4 książki. Biblioteka nie potrafiła zainteresować swych czytelników, czego dowodem znikomy obrót udostępnionego księgozbioru, oraz zaledwie 9 wypożyczeń w ciągu roku na czytelnika.

Najgorzej przedstawia się aktywność biblioteki w Drawnie, gdzie przypada aż 12 książek na czytelnika. Książki te najwyraźniej zalegają na półkach, gdyż liczba przeciętna wypożyczeń jest mała, a obrót roczny księgozbioru niepokojąco znikomy. Podobnie przedstawia się praca bibliotek w Barnimiu i Żółwinie.

Cyfra 48 wypożyczeń na czytelnika w ciągu roku w Bierzwniku alarmuje, że w bibliotece tej znaczny stosunkowo obrót księgozbioru uzyskany został jedynie dzięki czytelnictwu beletrystyki. I tak cyfry szczegółowe wykazują, że z ogólnej liczby wypożyczeń w roku ubiegłym na beletrystykę przypada 9 893, natomiast książki społeczno - polityczne i popularno - naukowe miały zaledwie 1 019 wypożyczeń. Uwagi te popierają stwierdzenie o ma-

łym obrocie książek popularno - naukowych i społeczno - politycznych, na co zwracaliśmy uwagę w pktcie 2 niniejszej analizy sprawozdania rocznego.

Na podstawie powyższych uwag zaleca się:

1. Zwrócenie bacznej uwagi na właściwy skład socjalny czytelników.
2. Jak najrychlejsze udostępnienie księgozbiorów dotąd nie opracowanych, nawet nie czekając na ich oprawę.
3. Otoczenie opieką bibliotek gminnych i punktów bibliotecznych, szczególnie w ośrodkach robotniczych, spółdzielniach produkcyjnych i PGR.
4. Zwiększenie dyscypliny organizacyjnej pracowników powiatowej sieci bibliotecznej przez odpowiedni dobór kadr bibliotekarskich.
5. Zwiększenie propagandy książek społeczno - politycznych i popularno - naukowych.
6. Rozszerzenie i umasowienie form pracy z książką i czytelnikiem oraz podjęcie starań o zwiększenie liczby czytelników przybibliotecznych.

Z FRONTU WSPÓŁZAWODNICTWA PRACY

Poszukując najwłaściwszych form współzawodnictwa pracy w bibliotekach, form dostosowanych do specyficznych form i warunków pracy tych instytucji (zob. Bibliotekarz nr 3—4/1950, str. 41—44) powinniśmy czerpać z doświadczeń innych zakładów pracy, tych zwłaszcza, których zakres działania wyraża się głównie w pracy umysłowej, w pracy, której wyników nie można zmierzyć, zważyć czy przeliczyć na sztuki.

W związku z tym przedrukujemy instrukcję dotyczącą współzawodnictwa pracowników aparatu państwowego, wydaną przez Zarząd Główny Związku Zawodowego Pracowników Państwowych z datą 6-go kwietnia 1951 roku. Instrukcja ta, oparta na uchwałach V Plenum C. R. Z. Z., opracowana została po przeprowadzeniu krytycznej analizy stosowanego w niektórych urzędach administracji państwowej systemu współzawodnictwa pracy opartego na regulaminach przewidujących punkty dodatnie np. za punktualność w przychodzeniu do pracy, załatwianiu akt, pisaniu sprawozdań, za przestrzeganie tajemnicy służbowej itd. — punkty ujemne za uchybienia w tych sprawach. Zrywając radykalnie z tak formalistycznym traktowaniem współzawodnictwa pracy instrukcja opiera je na konkretnych zobowiązaniach, obniżaniu kosztów, podnoszeniu poziomu pracy i kwalifikacji pracowników.

Przedstawiony w instrukcji system współzawodnictwa pracy mógłby znaleźć zastosowanie zwłaszcza w większych bibliotekach, posiadających liczne zespoły pracowników.

Trzeba zaznaczyć, że przeprowadzona na V Plenum C. R. Z. Z. krytyka współzawodnictwa oparte go na regulaminach i punktacji nie podrywa naszym zdaniem słuszności stosowania w obecnym etapie współzawodnictwa międzybibliotecznego rozsądnej punktacji za realne, wymierne osiągnięcia w zakresie upowszechnienia i polepszenia czytelnictwa.

REDAKCJA

INSTRUKCJA

w sprawie powołania i działalności Komisji Współzawodnictwa Pracy przy Radach Miejskowych i Oddziałowych

1. W celu włączenia najszerszych mas pracowników administracji państwowej, członków Z.Z.P.P. do uczestnictwa w socjalistycznym współzawodnictwie pracy, w celu pogłębienia i umasowienia nowych form tego ruchu, powołuje się w zakładach pracy przy Radach Miejskowych i Oddziałowych, Komisje Współzawodnictwa Pracy.

I. Powołanie i skład Komisji Współzawodnictwa.

2. Komisje Współzawodnictwa powołuje się przy Radach Miejskowych oraz przy radach Oddziałowych (tam, gdzie one istnieją).

3. Komisja składa się z 3-ch do 21 osób w zależności od liczby zatrudnionych w danym zakładzie lub oddziale.

4. Komisje Współzawodnictwa zwane są w dalszym ciągu tej Instrukcji Komisjami.

5. Członków Komisji powołuje Rada Miejskowa (Oddziałowa) spośród najaktywniejszych związkowców oraz pracowników przodujących w pracy i usprawnieniach, mając w szczególności na uwadze członków Z. M. P. Poza tym do Komisji powinni wchodzić przedstawiciele kierownictwa zakładu, oddziału (do oddziałowej), a także referent współzawodnictwa, jeśli jest w danym zakładzie pracy.

6. Przewodniczącym Komisji jest w zasadzie członek Rady Miejskowej. Sekretarza Komisji ustala się na zebraniu konstytucyjnym.

7. Komisje powoływane są na okres kadencji Rady Miejskowej (Oddziałowej).

II. Zakres działania Komisji

8. Komisja jest organem pomocniczym Rady Miejskowej (Oddziałowej) dla zagadnień współzawodnictwa oraz wykonuje ona wszelkie zlecenia Rady z tego zakresu.

Rada Miejskowa (Oddziałowa) kieruje, organizuje i popularyzuje współzawodnictwo pracy we wszystkich jego formach. Komisja pomaga Radzie Miejskowej (Oddziałowej) w organizowaniu współzawodnictwa wśród pracowników, w podejmowaniu przez nich zobowiązań i osiąganiu jak najlepszych wyników.

9. Komisja pomaga Radzie Miejskowej (Oddziałowej), mężom zaufania w rozwoju współzawodnictwa pracy, *które winno się opierać o podejmowane przez pracowników konkretne zobowiązania, zmierzające do: przedterminowego wykonania zadań danego zakładu pracy, obniżenia kosztów własnych przez usprawnienia pracy, do wzrostu oszczędności, do podnoszenia poziomu wykonywanej pracy oraz do podnoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników itp.*

10. Komisja czuwa, aby zakładowe plany pracy były znane poszczególnym zespołom pracowniczym odpowiadającym wewnętrznej strukturze zakładu pracy, jako podstawa do podejmowania konkretnych zobowiązań.

11. Komisja analizuje przydatność nowych form współzawodnictwa, uwzględniających specyfikę danego zakładu pracy i przedstawia odpowiednie wnioski Radzie Miejskowej (Oddziałowej), okazuje pomoc w rozwijaniu i umasowianiu nowych, najbardziej przydatnych form współzawodnictwa.

Komisja czuwa nad przenoszeniem doświadczeń przodujących w pracy i usprawnieniach pracowników na wszystkie komórki pracy.

12. Komisja dba o stworzenie dostatecznej opieki, zabezpieczającej wykonanie przez pracowników zobowiązań, a szczególnie o udzielanie pomocy słabiej pracującym. W tym celu wskazuje Radzie Miejskowej (Oddziałowej) społecznych instruktorów, przodowników pracy, racjonalizatorów jako opiekunów nad słabiej pracującymi. Opiekunowie ci zapoznają przydzielone im grupy z najlepszymi metodami pracy w formie bezpośredniego instruktazu przy wykonywaniu pracy lub po pracy w rozmowach wyjaśniających. Wspólnie z kierownikami świetlic, tam gdzie one istnieją — organizują spotkania, wieczory dyskusyjne, wygłaszają odczyty w oparciu o pomoc przodujących w zawodzie pracowników.

13. Komisja czuwa, aby fundusz nagród stał się poważnym czynnikiem mobilizującym załogę do współzawodnictwa o lepsze wykonanie planów, do uzyskania ponadplanowych oszczędności.

14. Komisja współpracuje z Komisją Kult. - Oświatową przez dostarczanie jej materiałów potrzebnych do wszelkich akcji propagujących współzawodnictwo jak: dekoracje świetlic, pogadanki, gazetki współzawodnictwa itp.

Dla wspomnianych celów Komisja współpracuje również z właściwą Komisją Usprawnień Administracji Publicznej.

15. Komisja bada przyczyny utrudniające bieg pracy zawodowej, tam gdzie tego rodzaju zahamowania występują, i informuje Radę Miejskową w celu skierowania twórczej inicjatywy przodujących pracowników i racjonalizatorów do usuwania tych trudności i braków a w szczególności analizuje wnioski z narad zawodowych.

16. Aby zapewnić skoordynowanie pracy Komisji Współzawodnictwa z Komisją Usprawnień Administracji Publicznej — właściwą dla danego zakładu pracy — Rada Miejskowa organizuje, nie rzadziej jak co dwa miesiące, wspólne zebrania. Na zebraniach tych należy wspólnie przeanalizować rozwój ruchu usprawnieniowego wśród załogi zakładu pracy, a szczególnie ilość i jakość opracowanych wniosków usprawnieniowych. Należy również w oparciu o krytykę i samokrytykę przeanalizować wkład pracy Rady Miejskowej i władz zakładu pracy w udzielaniu pomocy racjonalizatorom w rozwoju ich twórczej myśli.

17. Podsumowanie wyników współzawodnictwa w zakładach pracy:

a) podstawą podsumowania jest ocena wyników przeprowadzana co miesiąc w grupach związkowych przy udziale wszystkich członków grupy oraz przedstawiciela zakładu pracy, w oparciu o podjęte i wykonane zobowiązania. Mężowie zaufania grup związkowych przedstawiają notatkę o wynikach ustalonych na grupie związkowej do Rady Oddziałowej lub — gdy w zakładzie nie ma Rad Oddziałowych — do Rady Miejscowej.

b) Rada Oddziałowa na podstawie oceny wyników współzawodnictwa ustalonych w grupach związkowych i przedstawionych przez mężów zaufania dokonuje na rozszerzonym posiedzeniu przy obecności członków Komisji, przedstawicieli zakładów pracy, kierownictwa oddziału, mężów zaufania, przodowników pracy i racjonalizatorów — podsumowania wyników w skali Oddziału, analizując jednocześnie uzyskane efekty gospodarcze, osiągnięcia poszczególnych pracowników i zespołów pracowniczych oraz typuje najlepszych z nich. Ustalone w ten sposób wyniki przekazuje Rada Oddziałowa na piśmie do Rady Miejscowej.

c) Rada Miejscowa na podstawie wyników współzawodnictwa, przedstawionych przez Rady Oddziałowe lub — gdzie ich nie ma — przez mężów zaufania, dokonuje co miesiąc na rozszerzonym posiedzeniu, w obecności członków Komisji, podsumowania wyników współzawodnictwa w zakładzie pracy. Przy podsumowaniu wyników typuje się pracowników najlepszych w swojej specjalności zawodowej, którzy wyróżnili się w okresie sprawozdawczym szczególnym wkładem pracy, jak również najlepsze zespoły pracownicze.

Z DNI OŚWIATY, KSIĄŻKI i PRASY

Do tegorocznych Dni Oświaty, Książki i Prasy przygotowały się biblioteki pod hasłem „nie ma biblioteki bez wystawy“. Liczne, nieraz nadzwyczaj pomysłowo urządzone wystawy biblioteczne, propagujące wśród szerokich rzesz przede wszystkim literaturę dotyczącą Planu 6-letniego, walki o Pokój, obrazującą postępowe wartości naszej tradycji kulturalnej — były cennym wkładem bibliotek w obchód Dni Oświaty, Książki i Prasy, przyczyniły się do wzmocnienia czytelnictwa, skierowania uwagi czytelnika na najważniejsze dziś wydarzenia.

Brak miejsca pozwala nam na podanie relacji tylko o kilku wystawach.

(Red.).

Rada Miejscowa (Oddziałowa) przedstawia na naradach zawodowych ustalone wyniki współzawodnictwa w celu zapoznania z nimi ogółu pracujących, jak również w oparciu o krytykę i samokrytykę kolektywnego przedyskutowania i przeanalizowania metod, form pracy organizacji związkowych i środków, które miały decydujący wpływ na osiągnięcia w wykonaniu zobowiązań.

d) Na podstawie 3-miesięcznych wyników Rada Miejscowa wspólnie z kierownictwem zakładu pracy ustala liczbę pracowników wyróżnionych we współzawodnictwie oraz sposoby ich nagrodzenia (nagrody pieniężne, rzeczowe, dyplomy, listy pochwalne, umieszczanie na honorowej tablicy).

e) Podsumowanie wyników i ocena polegają na dokładnej analizie rozwoju współzawodnictwa oraz osiągnięć w pracy poszczególnych pracowników i zespołów biorących udział we współzawodnictwie i na wyróżnieniu tych pracowników, którzy wykazując się społecznym stosunkiem do współtowarzyszy i narzędzi pracy, w najlepszym stopniu podnieśli swe wyniki pracy w danym okresie, wykonując podejmowane zobowiązania.

III. Funkcjonowanie Komisji.

18. Komisja pracuje na podstawie planu zatwierdzonego przez Radę Miejscową (Oddziałową) oraz wykonuje zleczone przez nią zadania.

19. Prace Komisji mają charakter społeczny i wykonywane winny być poza godzinami pracy zawodowej.

20. Wszystkie zebrania Komisji są protokółowane, a protokoły winny być przechowywane w aktach Rady Miejscowej (Oddziałowej).

21. Komisja składa miesięczne sprawozdania ze swej działalności Radzie Miejscowej (Oddziałowej).

„POSTĘPOWE TRADYCJE NAUKI I KULTURY POLSKIEJ“

Wystawa w Śląskiej Bibliotece Publicznej

(3—18 maja 1951 r.).

Dni Oświaty, Książki i Prasy stały się dla bibliotek polskich dorocznym przeglądem ich dorobku — i problemów jakie przed bibliotekarstwem naszym stawia dzień dzisiejszy. Temu celowi służą też wystawy urządzone zwyczajowo w owym okresie przez wszystkie niemal biblioteki — od największych po najmniejsze.

Takie też były założenia ogólne wystawy „Postępowych tradycji nauki i kultury polskiej“ zorganizowanej w ramach tegorocznych obchodów oświatowych przez Śląską Bibliotekę Publiczną. Wystawa ta otwarta została tym razem wyjątkowo nie w Katowicach (gdzie uruchomiono na ten czas na mniejszą skalę z racji powojennego ścieśnienia lokali zorganizowany Pokaz książki poświęconej budowaniu socjalizmu w Polsce Ludowej) lecz w świeżo otwartym Oddziale Biblioteki w Bytomiu — a to celem rozszerzenia tej formy działalności Biblioteki również na owe nowe tereny.

Temat wystawy omawianej — podany w odniesieniu do Wieku Oświecenia w wytycznych Ministerstwa Oświaty dla Dni Oświaty (zob. Bibliotekarz nr 1/2 z 1951 r.) rozszerzono przy tym na okres od założenia drugiej po Praskiej w środkowej Europie Wszechnicy Krakowskiej (1364) aż po połowę wieku XIX: po czasy „Trybuny Ludów“ Mickiewicza, Wiosny Ludów i Manifestu Komunistycznego.

Wchodzących do hallu Biblioteki w Bytomiu witał napis umieszczony na ścianie honorowej pomiędzy orłami i flagami narodowymi:

„Mamy wiele powodów do dumy narodowej z naszych historycznych osiągnięć. Powinniśmy umieć wydobyć z mroków historii wiele z tych osiągnięć i wiele postaci, na których talentach, ofiarnych wysiłkach, poświęceniu, bohaterstwie sami winniśmy się uczyć i uczyć naszą młodzież“.

Słowa Prezydenta Bieruta z przemówienia na VI Plenum KC PZPR, które mogły służyć jako godło całej Wystawy...

Zgodnie z układem trzech sal i ramami chronologicznymi wystawy podzielono całość eksponatów na trzy działy: 1) do końca w. XVII, 2) Okres Oświecenia, 3) do połowy w. XIX.

Wystawę otwierała zdobna w emblematy ze skrzyżowanych berel uniwersyteckich gablota poświęcona Wszechnicy Krakowskiej, której 587 rocznica założenia przez Kazimierza Wielkiego w dniu 12 maja 1364 roku wypadła właśnie w czasie trwania wystawy, — w okresie Dni Oświaty. W gablocie tej umieszczono szereg dzieł dotyczących dziejów Wszechnicy i jej najwybitniejszych uczniów. Nie pozbawionym pewnego akcentu był tu cytat z „Studiów statystycznych z dziejów Uniwersytetu Jagiellońskiego“ A. Karbowiaka o tym, iż na 128 profesorów z pierwszego trzydziestolecia 89 było pochodzenia polskiego, w tym tylko 23 stanu szlacheckiego... Naczelnym tematem tej sali było jednak

dzieło Kopernika. Uwidaczniał to napis: „Odkrycie Kopernika rewolucją świadomości ludzkiej“ obok wyobrażeń Zodiaku i ówczesnych przyrządów astronomicznych. Wśród prac Kopernika, jego poprzedników: Ślązaków Witelona i Jana z Głogowa — i następców: Heweliusza i Keplera, zwracały uwagę: rękopis Głogowczyka z XV w, pierwodruk Kopernika i oryginalne wydania Heweliusza szytychowane przez słynnego rytownika gdańskiego J. Falcka — jedno z podpisem: „J. Falck Polonus“. (Tę część Wystawy poświęconą Kopernikowi, jego poprzednikom i następcom przewieziono potem do Katowic i wystawiono w dniu 24 maja jako w rocznicę śmierci Kopernika w hallu Śląskiej Biblioteki Publicznej).

Pod hasłem „Nowe prądy“ ukazano m. in. dzieła chłopca wielkopolskiego, „poety uwieńczonego“ Klemensa Janickiego i mieszczanina małopolskiego Marcina Kromera, najstarszy opis pracy hutnika z poematu — unikat Walentego Rożdżeńkiego, oraz bogatą literaturę mieszczańską w. XVII o ciekawej tematyce społecznej. Osobno pomieszczono najwybitniejszych „Reformatorów politycznych i społecznych“: Ostroroga, Modrzewskiego, Opalińskiego, Leszczyńskiego...

Napis na ścianie sali poświęconej Wiekowi Oświecenia „Pierwsze Ministerstwo Oświaty — Komisja Edukacji Narodowej“ przypominał zwiedzającym, iż pierwsze na świecie Ministerstwo Oświaty powstało — w Polsce. Zebrane w niej eksponaty ilustrowały prądy polityczne i społeczne epoki, oddziaływania Rewolucji francuskiej, postępowe i wsteczne tendencje piśmiennictwa ówczesnego, działalność wychowawczą Konarskiego i Komisji Edukacji Narodowej, trud naukowy i społeczny Kołłątaja, Staszica, Śniadeckich. Salę zdobiły portrety owych czterech mężów oraz makieta symbolizująca jedno z najważniejszych zamierzeń Komisji Edukacji Narodowej: oświatę ludu.

Ostatnią salę poświęcono wiekowi XIX. Ukazano w niej obok postępowych pisarzy działaczy politycznych i społecznych. Obie te formy działalności reprezentował tu Mickiewicz: poeta - badacz Słowiańszczyzny — szermierz Trybuny Ludów — działacz Legionu. Słowacki i Norwid, Berwiński i Goszczyński, Szopen, Mochnacki i Lelewel — oto dalsze postacie, których postępowe głosy ukazano w oryginalnych i cytatach. Działaczy demokratycznych podzielono na dwie grupy: w kraju i na emigracji — zarówno jednostki (E. Dembowski, J. N. Janowski, Sz. Konarski, L. Mieroślawski, P. Ściegienny, J. Tyssowski, St. Worcell i in.) jak i grupy: Towarzy-

stwo Demokratyczne Polskie, radykalne gromady Grudziąż i Humań. W gablocie poświęconej r. 1848, na tle literatury ówczesnej, wyłożono też trzy egzemplarze Manifestu Komunistycznego: oryginał — przekład polski i rosyjski. Plastyczne dekoracje tej sali grupowały się wokół potrójnej tematyki, jaką stanowiły: rok 1846 — Wiosna Ludów — Mickiewicz. Obok portretu poety widniał cytat z jego pism: „Poczucie socjalistyczne jest popędem ducha ku lepszemu bytowi“. Końcowy zaś napis Wystawy: „Pomni wielkich tradycyj przeszłości walczymy o postęp i pokój“ wiązał przedstawiony pięciowiekowy nurt postępowej myśli polskiej — z problematyką dnia dzisiejszego.

Wysoce artystyczną i pomysłową oprawę dekoracyjną całości nadała Wystawie art. Eugenia Si-payłło z Bytomia.

Wystawę zwiedziło blisko 10 500 osób, w tym sporo zorganizowanych zbiorowo wycieczek świata pracy i młodzieży szkolnej, nieraz nawet z dość odległych miejscowości. W czasie Wystawy odbyły się też dwa zebrania ogólne: Koła Katowickiego ZBiAP oraz zwołana przez Dyрекcję Biblioteki Śląskiej konferencja z przedstawicielami terenowymi celem omówienia świadczeń Biblioteki dla świata pracy.

Józef Mayer
Katowice

„KOMUNA PARYSKA“

Wystawa w Bibl. Uniwersyteckiej w Warszawie

W ramach „Dni Oświaty, Książki i Prasy“ Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie zorganizowała niezmiernie interesującą wystawę, poświęconą Komunie Paryskiej. Temat aktualny ze względu na przypadające w tym roku 80-lecie Komuny dał Bibliotece sposobność pokazania swych licznych i cennych materiałów do tamtej epoki.

Niewątpliwie do najcenniejszych eksponatów należą czasopisma z okresu wojny francusko - pruskiej, Komuny i pierwszych miesięcy po upadku rewolucji — zbiór, jakim chyba żadna inna biblioteka w Polsce poszczycić się nie może; również i niektóre pamiątki komunardów, jakie widzieliśmy na wystawie, są na terenie Polski rzadkością.

Ze względu na charakter eksponatów wystawa była przeznaczona dla widza przygotowanego, zorientowanego zarówno w problematyce jak i w chronologii wydarzeń. Stąd widoczna oszczędność w rozmieszczeniu napisów objaśniających i cytat, stąd

dążność, by jak najwyraziściej przemówiły same książki.

Układ wystawy przejrzysty i logiczny, można by tylko zarzucić, iż mając do rozporządzenia tak wiele źródeł i literatury, dotyczącej dziejów Komuny, nie wyodrębniono w jakimś jednym miejscu działalności ustawodawczej komunardów, tych wszystkich dekretów i rozporządzeń, które mogłyby zobrazować najważniejsze punkty społecznego programu Komuny.

Wystawa rozpoczynała się przeglądem postępowej myśli politycznej, głównie francuskiej, tych duchowych poprzedników Komuny, od Spisku Równych Babeuf'a, poprzez socjalizm utopijny do marksizmu. Nasuwa się uwaga, iż ze względu na rolę proudhonistów i blankistów w Komunie należałoby może silniej zaakcentować twórczość tych dwóch pisarzy, tymczasem na wystawie nikną oni wśród wielu innych. Na ekranie, zatytułowanym „Karykatura polityczna w przededniu Komuny“ umieszczono kilka reprodukcji karykatur H. Daumiere'a, trafnie oddających atmosferę polityczną Francji Drugiego Cesarstwa (Wybory, Równowaga europejska).

Wstępem do właściwych dziejów Komuny było świetnie pomyślane zestawienie rycin współczesnych (fotokopie) obrazujące w skrócie najważniejsze momenty rewolucji, od proklamacji z 18 marca 1871 aż do egzekucji komunardów na cmentarzu Père Lachaise i do procesu z września 1871 r. Dalej zebrano wypowiedzi klasyków marksizmu, zawierające ocenę historycznej roli i znaczenia tej „pierwszej proletariackiej rewolucji“. Dość dużo miejsca poświęcono bezpośrednim antecedensom Komuny, ukazując różnorodny obraz wojny francusko - pruskiej, by wreszcie przejść do właściwego tematu. Organizatorom powiodło się zgromadzenie zasadniczych pozycji, dotyczących przebiegu rewolucji, (w tym kilka najnowszych, powojennych francuskich opracowań), następnie bibliografii Komuny, wielu wydawnictw źródłowych. Niestety, ta część wystawy wypadła najmniej przekonująco ze względu na nadmierne stłoczenie książek na małej przestrzeni.

W bocznej salce zwiedzający mieli możliwość obejrzenia eksponatów, związanych z „polską“ historią Komuny a więc przede wszystkim z działalnością J. Dąbrowskiego i W. Wróblewskiego (numer *Cri du Peuple* J. Vallès'a z wiadomością o nominacji Dąbrowskiego na miejsce gen. Bergeret'a, numer *Salut Public* z 22.5.1871 — na dzień przed

śmiercią Dąbrowskiego — zawierający komunikat z placu boju, wydane listy Dąbrowskiego i wiele innych, wartościowych druków). Dział ten można by uzupełnić dwoma książkami, które doń treściowo przynależą, lecz zostały umieszczone w innych działach. Jedną z nich, to Pamiętniki Jeziorańskiego, w których jest mowa o Dąbrowskim z okresu przed powstaniem styczniowym — a umieszczono je wśród literatury pamiętnikarskiej o Komunie. Drugą to dzieło Dąbrowskiego — krytyczny rys wojny 1866 r. w Niemczech i we Włoszech, książka którą umieszczono dalej, na osobnym podium, zamiast koło innych materiałów, mówiących o Dąbrowskim.

Polacy - komunardzi jako grupa byli dodatnio oceniani przez prasę Komuny, a także przez poważne francuskie opracowania, jak to udokumentowano na wystawie.

Skrętnie wyszukano drobne, kilkuwierszowe wzmianki o Paryżu rewolucyjnym i Komunie w krajowej prasie polskiej z tamtych lat — a obok dla kontrastu położono czasopisma dzisiejsze, z obszernymi artykułami naukowymi i popularnymi, jakie opublikowano celem uczczenia 80-tej rocznicy wybuchu rewolucji.

Przypomniano również najbardziej znane utwory literatury pięknej, których tematem była Komuna, i to zarówno obce jak i polskie (m. in. wszystkie 3 wydania Komuny Paryskiej Wł. Broniewskiego).

Kilka szczególnie cennych eksponatów skupiono na oddzielnym stole, pragnąc by one przede wszystkim zwróciły uwagę widza. A więc numer *National'a* z 21.IV.71 zawierający deklarację Komuny do ludu francuskiego, *La Sociale* z 3.V.1871 r. ze słynną odezwą do chłopów, następnie dzieło K. Prolès'a o wybitnym komunardzie Karolu Delescluse z dedykacją autora dla W. Wróblewskiego, 2 ciekawe ryciny z Kłósów i in.

I wreszcie dział najciekawszy: kilkadziesiąt numerów czasopism i to czasopism z obydwu stron barykady, obejmujących okres od jesieni 1870 r. do jesieni 1871 r., już po upadku Komuny. Najliczniej reprezentowany był *Le Combat* F. Pyata (kilkanaście numerów), poza tym *Mot d'Ordre* Rochefort'a, *Le Tribun du Peuple* J. Vallès'a, *La Sociale*, *Le National* i wiele innych. Mamy tu również najważniejsze tytuły prasy wersalskiej i prasy rządowej po zgnieceniu Komuny. Był i dziennik urzędowy Komuny (*Journal Officiel*) ale tylko jako późniejszy przedruk w numerze specjalnym *Revue des Deux Mondes*. Korzystając z bogatego autentycznego materiału, zawartego w prasie Komuny, możnaby tu

właśnie zebrać i usystematyzować to wszystko, co świadczyło o konkretnych reformach Komuny, o działalności jej komisji i o jej nie zrealizowanych, a postępowych dążeniach.

Zamknięciem wystawy było stoisko literatury pamiętnikarskiej do dziejów Komuny. Zebrano tam pamiętniki wybitnych komunardów, pamiętniki ludzi, którzy później przeszli do wrogiego obozu, wspomnienia zwykłych mieszczuchów nie zaangażowanych po żadnej stronie — a nawet i pamiętniki wrogów Komuny, z Thiersem na czele.

H. Chamerska
Warszawa

KRAKOWSKIE WYSTAWY BIBLIOTECZNE

Z okazji tegorocznych „Dni Oświaty Książki i Prasy“ zorganizowano w bibliotekach krakowskich cztery duże — odmienne tematem — wystawy książek.

W sali wystawowej *Biblioteki Jagiellońskiej* urządzono wystawę poświęconą polskiej myśli postępowej XVIII w. Ekspozyty — w postaci książek, broszur, czasopism, rękopisów, rycin — zgrupowano w gablotach według działów, przedstawiających dzieła autorów epoki oświecenia z zakresu polityki, nauki i literatury. W pierwszej grupie zagadnień przedstawiono m. in. pisma „Kuźnicy“ Kołłątajowskiej, tekst konstytucji 3 maja, materiały związane z powstaniem kościuszkowskim (tutaj autograf Kościuszki), uniwersał połaniecki, polską ekonomię polityczną w okresie rewolucji mieszczańskiej (Świątkowski, Nox, Trębicki, Wybicki), polskich jakobinów (Turski, Jasiński). W drugiej grupie uwidoczniło się zacofanie szkolnictwa przed okresem reform i przeciwstawiono temu Ustawę Komisji Edukacji Narodowej, polskich uczonych postępowych (Staszic, Śniadeccy, Kluk), reformy Uniwersytetu Jagiellońskiego (Kołłątaj) i szkół krakowskich (Kołłątaj, Piramowicz). W trzeciej grupie pokazano twórczość poetów polskich walczących o postęp i reformy społeczne (Krasicki, Zabłocki, Trembecki, Bohomolec i in.). Całość ożywiało kilka portretów oraz liczne ryciny i szytchy rozwieszane wzdłuż ścian. Dużą usługę oddawały zwiedzającym pisemne adnotacje przy każdym eksponacie, charakteryzujące jego treść i znaczenie — zarówno dodatnie, jak ujemne. Wystawę zmontował zespół pracowników Biblioteki Jagiellońskiej pod kierownictwem kol. dr Zofii Ameisenowej, dekorację sali wykonał ob. Gustaw Szmager. W sumie wystawę zwiedziło ponad 4000 osób.

Inny charakter miała wystawa urządzona w *Bibliotece Polskiej Akademii Umiejętności* pod hasłem: „Osiągnięcia ZSRR i krajów demokracji ludowej w dziedzinie upowszechnienia nauki drogą wymiany wydawnictw“. Wszystkie eksponaty — w liczbie powyżej tysiąca — to powojenne obcojęzyczne dzieła naukowe (zwarłe i ciągłe), wydawane przez akademie nauk, instytuty, towarzystwa naukowe ZSRR i krajów demokracji ludowej, otrzymywane w drodze wymiany za własne wydawnictwa PAU. Materiał zgrupowano według państw, a załączone tabelki statystyczne ilustrowały wzrost wymiany w latach 1946 — 1951. Pierwsze miejsce w ilości przysłanych tytułów zajmuje ZSRR (w 1951 roku — 765), dalsze Czechosłowacja (258), Bułgaria (79), Rumunia (59), Chiny (41), Węgry (40), Albania (24), Niemiecka Republika Demokratyczna (6). Osobno umieszczona mapka przedstawiała schematycznie ośrodki naukowe bratnich narodów, z którymi PAU koresponduje (Moskwa, Leningrad, Kijów, Praga, Budapeszt, Bukareszt, Sofia, Tirana, Berlin, Pekin). Wystawę urządzili pracownicy biblioteki PAU pod kierownictwem dra Stanisława Kijaka. W sumie zwiedziło ją przeszło 1500 osób.

Miejska Biblioteka Publiczna i Centralna Biblioteka Pedagogiczna przy współudziale *Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej* urządziły wielotematową wystawę w lokalu *Biblioteki Miejskiej*. Mając na celu zwrócenie uwagi czytelnika masowego na aktualną problematykę i spopularyzowanie przez książkę i prasę znaczenia epoki reform i oświecenia XVIII w. zebrano około 600 eksponatów w kilkunastu grupach: walka o pokój, Plan 6-letni, literatura popularno - naukowa, biblioteczka przodowników pracy, polska literatura piękna XIX i XX w. (klasycy powieści), polska literatura piękna współczesna, (laureaci nagród literac.), kącik teatralny, literatura dziecięca i młodzieżowa, kącik bibliotekarski, pedagogika radziecka w języku rosyjskim i tłumaczona. Odrębny dział wystawy stanowiła polska literatura wieku oświecenia, złożona z pism Konarskiego, Krasickiego, Naruszewicza, Kollątaja, Staszica, Czackiego, Śniadeckich i in. oraz monografie o nich. Dekoracje wykonali słuchacze Akademii Sztuk Plastycznych. Ściany sal zdobiły portrety i aktualne hasła, schematy sieci bibliotecznej wojewódzkiej, niektórych powiatów i miejskiej Wielkiego Krakowa, oraz wykresy ilustrujące wzrost księgozbiorów i wypożyczeń Biblioteki Miejskiej i Pedagogicznej. Atrakcją wystawy był kiosk, w którym zwiedzający mogli zakupić książki.

Wystawę zwiedziło ponad 2500 osób, w tym 47 grup szkolnych, którym udzielano szczegółowych objaśnień.

Specjalny charakter miała wystawa urządzona przez *Bibliotekę Akademii Górniczo - Hutniczej*. Eksponaty w liczbie około 700 zgrupowano w kilku działach: filozoficzno - ekonomiczno - polityczny, nauk ścisłych i techniczny, historyczny (z uwzględnieniem starych druków z zakresu hutnictwa i górnictwa) i informacyjno - bibliograficzny (z zakresu nauk technicznych). Wystawę zwiedziło ponad 1000 osób.

Ponadto 9 szkół krakowskich urządziło wystawy obrazujące pracę nauczycieli i młodzieży przy realizacji programu na temat „Wiedza o książce i czasopiśmie“ — w ciągu siedmioletniej nauki. We wszystkich tych wystawach uwidaczniano z jednej strony zagadnienie wieku oświecenia, z drugiej strony aktualne problemy walki o pokój i Plan 6-letni. W organizacji wystaw brała udział młodzież wszystkich klas pod kierownictwem opiekunów bibliotecznych oraz członkowie Komitetów Rodzicielskich, którzy dostarczali nieraz rzadkich eksponatów ze zbiorów prywatnych lub bibliotecznych.

Na specjalne wyróżnienie zasługuje wystawa urządzona w szkole Nr 7 przy ul. Szlak 5 (kierownik ob. Zięba, organizatorzy ob. Krechowicka i ob. Pawlik) poświęcona głównie polskiemu oświeceniu, złożona z plansz fotograficznych, oryginalnych sztychów, pierwodruków, obrazujących stosunki gospodarcze, społeczne i kulturalne XVIII w.

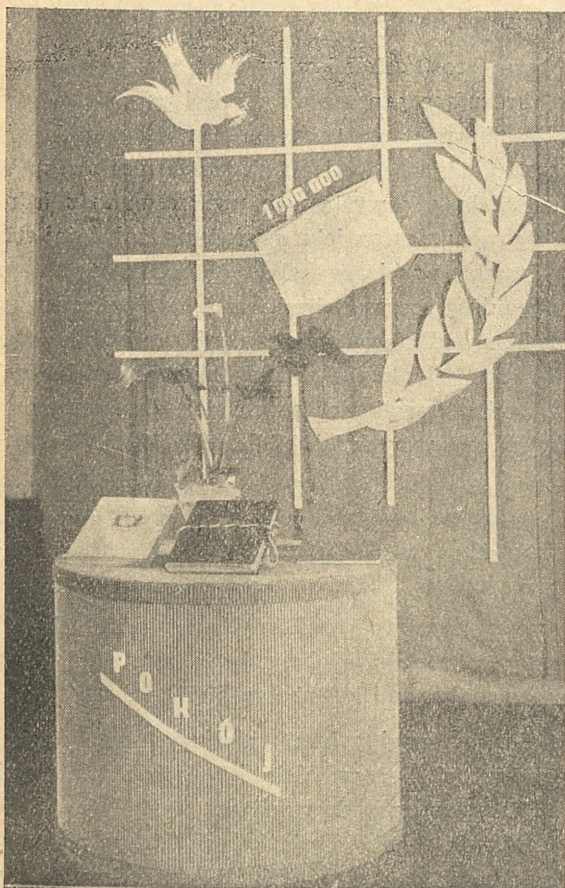
Godną uwagi była również wystawa w szkole Nr 9 przy ul. Bernardyńskiej 7 (opiekun biblioteki ob. Flisarska), przedstawiająca poglądowo etapy stykania się ucznia z książką od klasy pierwszej (elementarz) do klasy siódmej (samokształcenie) i wyjaśniająca układ książki i gazety. Metodycznie ciekawie była urządzona wystawa w szkole Nr 27 przy ul. Św. Sebastiana 24 (opiekun bibliot. ob. Szymoniak i ob. Wójcik), a w szkole Nr 43 przy ul. Bąskiej 45 (opiekun bibl. ob. Bujakowa), oprowadzaniem wycieczek zajęła się sama młodzież szkolna, która w pomysłowy sposób podawała treść wystawy odpowiednio do poziomu zwiedzających.

W porównaniu z rokiem ubiegłym frekwencja zwiedzających była wyższa, co daje dowód zrozumienia roli wystaw szkolnych u dorosłego społeczeństwa.

Jerzy Pieniżek
Kraków

Milionowa książka w bibliotekach powszechnych woj. bydgoskiego

Włączenie do księgozbiorów bibliotek powszechnych województwa bydgoskiego milionowej książki oraz całkowita likwidacja analfabetyzmu w powiecie chełmińskim stało się na tym terenie wielkim świętem. W dniu 6 maja miała miejsce uroczystość, na którą przybyli liczni przedstawiciele władz centralnych wojewódzkich i powiatowych, działacze polityczni i oświatowi, bibliotekarze oraz czytelnicy.

Wystawa w Bibliotece Pow. w Chełmnie.
Stoisko honorowe z „milionową książką” — dzieło I. Bieruta — „Sześćioletni Plan Odbudowy Warszawy” oraz książki 999 999 i 1 000 001.

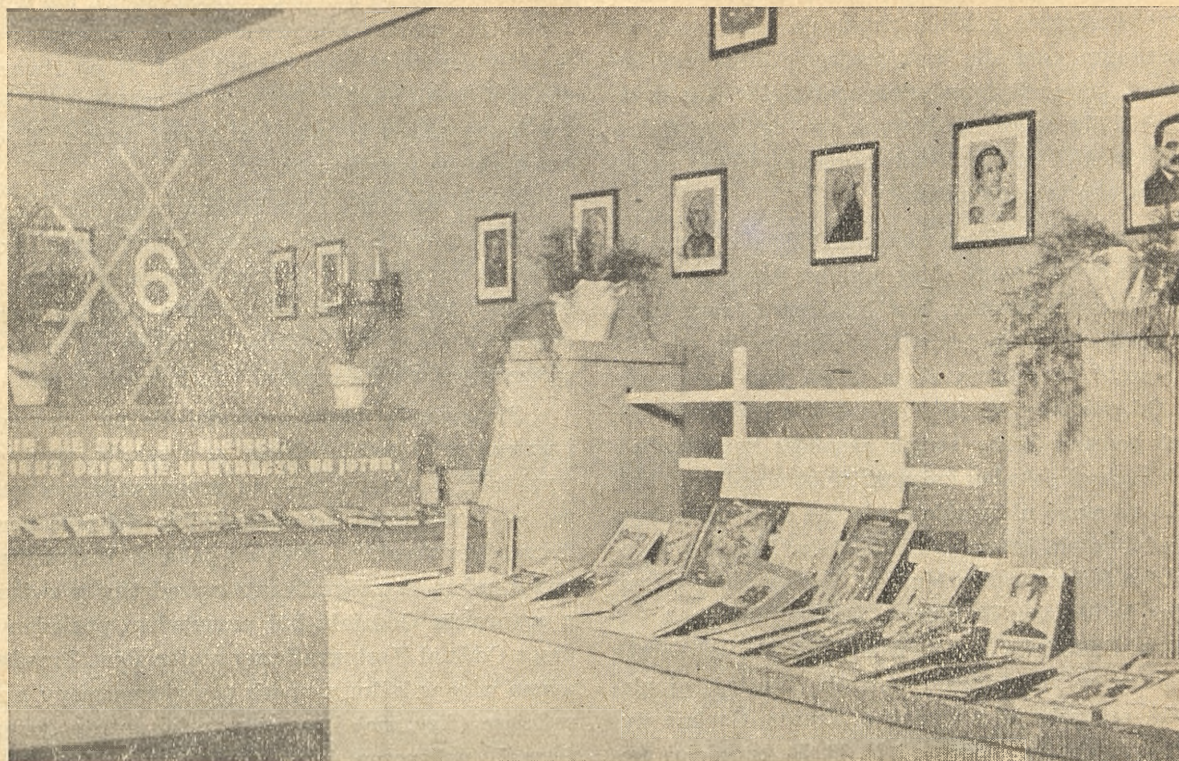
Milionowy tom został uroczyście zapisany w inwentarzu przodującej biblioteki powiatowej w Chełmnie. Był to egzemplarz pięknie ilustrowanego dzieła Prezydenta Bieruta „Sześćioletni Plan Odbudowy Warszawy”, w tak urzekający sposób obrazującego osiągnięcia i śmiało zamierzenia możliwe tylko w ustroju socjalistycznym. Następny milion zbiorów rozpoczęła wpisana pod pozycję 1 000 001 książka J. Stalina „Zagadnienia leninizmu”.

Województwo bydgoskie pierwsze w Polsce osiągnęło milion tomów w księgozbiorach bibliotek powszechnych. Świadczy to o olbrzymim rozmachu w dziedzinie upowszechnienia kultury na tym terenie. Tak wielki zasób książek pozwoli na dotarcie do tych wszystkich, którzy za panowania kapitalistów i obszarników żyli w nędzy i ciemnocie. Oto garść wiadomości obrazujących rozwój czytelnictwa: obecnie mamy tam 7,40% czytelników w stosunku do liczby mieszkańców, pod koniec Planu 6-letniego będzie objęte 20% mieszkańców, a księgozbiór bibliotek powszechnych wzrośnie do półtora miliona. Obecnie wypada przeciętnie 65 książek na 100 mieszkańców. Największą liczbę czytelników mają powiaty: bydgoski, toruński, lipnowski, a największy obieg książki i liczbę przeczytanych książek pow. tucholski i m. Włocławek. Szybko rozwija się niedawno powstała biblioteka wojewódzka. Wyróżniają się poziomem organizacyjnym i pedagogicznym biblioteki powiatowe w Chełmnie, Inowrocławiu, Grudziądzu i Bydgoszczy. Miesiąc kwiecień i Dni Oświaty, Książki i Prasy przeznaczono na możliwie największe nasilenie propagandy czytelnictwa ze zwróceniem szczególnej uwagi na zwerbowanie do bibliotek absolwentów początkowego nauczania.

Na uroczystości w dn. 6 maja kierownik bibl. powiatowej w Chełmnie ob. Makowski złożył w imieniu biblioteki powiatowej zobowiązanie przekroczenia o 500% planu czytelnictwa na rok bieżący w stosunku do 1950 roku. Realizując zobowiązania 1-majowe pracownicy biblioteki powiatowej w Chełmnie założyli bibliotekę medyczną przy Szpitalu Powiatowym. Czytelnik biblioteki, robotnik stoczni PZW w Chełmnie ob. Ertmański zobowiązał się do zwerbowania w dniach Oświaty 10 nowych czytelników, a robotnik fabryki siatek ob. Karlikowski — 5 czytelników.

„Będziemy w dalszym ciągu — mówił na uroczystości przewodniczący Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej tow. Rakoczy — ze zdwojonym wysiłkiem pracować nad tym, aby książka dotarł do każdego człowieka w mieście i na wsi i stała się jego nieodłącznym przyjacielem. Umasowieniem czytelnictwa zwiększamy bowiem swój wkład w walkę o pokój i wychowujemy nowego człowieka, świadomego budowniczego Polski Ludowej”.

Po złożeniu meldunku o zakończeniu akcji likwidacji analfabetyzmu w powiecie chełmińskim za-

Wystawa w Bibliotece Powiatowej w Chełmnie — stoisko dla najmłodszych czytelników

brało głos kilku absolwentów kursów początkowego nauczania mówiąc szczerze i wrzuszająco o swoim życiu i zmianach, które wprowadziła do niego Polska Ludowa.

W uznaniu zasług za pracę w bibliotekach przewodniczący Powiatowej Rady Narodowej ob. Szwaba wręczył nagrody pieniężne kierownikowi Biblioteki Powiatowej w Chełmnie kol. Makowskiemu, zastępcy kierownika Bibl. Powiatowej kol. Helenie Czarzbon, bibliotekarce tejże biblioteki kol. Kreftównie i kierownicze biblioteki gminnej w Dąbrowie Chełmińskiej kol. Bartowskiej oraz liczne nagrody książkowe dla przodowników czytelnictwa. Wręczono także liczne nagrody pieniężne i dyplomy za zasługi przy likwidacji analfabetyzmu w pow. chełmińskim.

Po zakończeniu części oficjalnej odbyła się część artystyczna w której wzięli udział: zespół artystyczny Powiatowego Domu Kultury w Chełmnie i chór liceum pedagogicznego.

Po zakończeniu uroczystości przybyli goście zwiedzili zabytki miasta i wystawy Dni Oświaty, Książki i Prasy.

Warto nadmienić, skoro już mowa o osiągnięciach woj. bydgoskiego, że — jak informuje Wy-

dział Oświaty PWRN w Toruniu — bibliotekarze bibliotek powszechnych na terenie woj. bydgoskiego w ramach zobowiązań w związku ze „Świętem Pracy 1 Maja“ i „Dniami Oświaty, Książki i Prasy“ w godzinach nadobowiazkowych wykonali prace biblioteczne, których wartość w przeliczeniu na pieniądze równa się sumie 20 259 zł.

J. Sz.

Otwarcie Oddziału Kartograficznego Biblioteki Publicznej m. st. Warszawy

Po ośmiu miesiącach intensywnej pracy i przygotowań, 10 maja 1951 roku Biblioteka Publiczna m. st. Warszawy otworzyła w swym gmachu przy ul. Koszykowej 26 Oddział Kartograficzny. W uroczystości otwarcia wzięli udział przedstawiciele Stołecznej Rady Narodowej i Naczelnej Dyrekcji Bibliotek, bibliotekarze, archiwiści i specjaliści z ośrodków kartograficznych Warszawy. Aby obecnych wprowadzić i zapoznać z poczynaniami Oddziału Kartograficznego, kust. Zofia Warczygłowa złożyła obszernie sprawozdanie. Ilustracją zaś zakresu i stanu posiadanych przez Oddział zasobów był specjalny pokaz kartograficzny.

Wobec ciągle jeszcze słabego zrozumienia w społeczeństwie polskim znaczenia mapy w życiu codziennym, Oddział Kartograficzny Biblioteki Publicznej, poza udostępnianiem materiałów kartograficznych dla celów naukowych czy ogólnokształcących, postawił sobie zadanie spopularyzować możliwie szeroko to zagadnienie.

Podstawą obecnych zasobów Oddziału Kartograficznego był skromny zbiór przedwojenny, zniszczony i zdekompletowany, bez katalogu i inwentarza. Ponieważ zbiór ten posiadał wielkie braki, od razu rozpoczęto energiczną akcję celem jego uzupełnienia. Od października 1950 do czerwca 1951 roku Oddział podwoił liczbę swych zasobów kartograficznych i zebrał pokaźny księgozbiór pomocniczy. Trudno tu pominąć niezwykle społeczne stanowisko szeregu bibliotek, które, jak Biblioteka Narodowa, Biblioteka Państwowego Muzeum Zoologicznego, Centralna Biblioteka Wojskowa, Śląska Biblioteka Publiczna, Biblioteka Jagiellońska i Miejska Biblioteka Gdańska, w zrozumieniu potrzeb powstającej placówki, przyszyły jej z wydatną pomocą. Osobno wymienić trzeba uzyskany od N. D. B. przydział materiałów kartograficznych i książkowych z Bytomskiej i Krakowskiej Zbiornicy Min. Oświaty. Dzisiaj Oddział Kartograficzny liczy ok. 3000 map i atlasów oraz ponad 800 wol. księgozbioru podręcznego (pomocniczego). Z sumy tej do 30.VI.51 r. opracowano całkowicie tzn. skatalogowano (na razie katalog krzyżowy, zapoczątkowano chronologiczny) i zintaryzowano ponad 1000 jednostek kartograficznych i 300 wol. księgozbioru pomocniczego. Jednocześnie przygotowano aparat informacyjny w postaci kartotek bibliograficzno - kartograficznych.

Lokal Oddziału Kartograficznego, obejmujący pracownię wewnętrzną, czytelnię i magazyn, urządzono z myślą o jak największej wygodzie czytelnika, jak najlepszym zabezpieczeniu zbiorów i możliwie estetycznym wyglądzie. Mapy luźne przechowywane są w szufladach szaf - komód, atlasy w głębokich szafach bibliotecznych, a mapy ścienne w specjalnych, odpowiednio skonstruowanych pomieszczeniach na mapy wiszące. Zaznaczyć przy tym należy, że większość sprzętów Oddziału stanowią zwykłe meble biblioteczne, oszczędnym sposobem gospodarskim przystosowane do potrzeb pracowni zbiorów kartograficznych.

W okresie pierwszych 4 miesięcy 1951 roku, kiedy Oddział Kartograficzny oficjalnie nie był jeszcze otwarty, frekwencja czytelników była nieznaczna wprawdzie (21 czytelników, 30 udostępnionych map

i atlasów oraz 29 książek pomocniczych), ale wskaźująca już na potrzebę uruchomienia takiego ośrodka. Potwierdza to najdobitniej fakt, że po otwarciu od 16.V do 30.VI.51 r. było już 52 czytelników, którzy korzystali z 84 map i atlasów oraz z 66 wol. księgozbioru podręcznego.

Każdy czytelnik poza żadaną mapą czy atlasem ma do dyspozycji encyklopedie, słowniki oraz literaturę kartograficzną i geograficzną w szerokim rozumieniu tego zagadnienia. Nadto Oddział Kartograficzny stara się udzielać czytelnikom możliwie wyczerpujących informacji i fachowych porad.

Propagandę mapy prowadzi się na zewnątrz i wewnątrz Oddziału. Odczyty, artykuły, wystawy, wycieczki i wizytacje — to propaganda zewnętrzna, — wewnętrzna to odpowiednio dobrane periodyczne „wystawki“ i doraźne pokazy. Wspomniany wyżej pokaz kartograficzny urządzony w związku z otwarciem Oddziału był przeglądem posiadanych przez Oddział Kartograficzny materiałów. Przedstawiono więc w kilku grupach powojenne mapy przyrodnicze (fizyczne) i mapy o treści antropogeograficznej (polityczne, historyczne i in.). Tu przede wszystkim pokazano mapy obrazujące ruchy społeczne i polityczne XIX i XX w. z ciekawą mapą radziecką, dotyczącą ruchów społecznych w Europie w latach 1815 — 1870, i polskimi wydaniem map ilustrujących wybuch, przebieg i zwycięstwo Rewolucji Październikowej. Dalej pokazano mapy odnoszące się do zagadnień słowiańszczyzny od VIII do XX w. i wreszcie mapy do dziejów państwa polskiego od jego powstania do czasów najnowszych.

W osobną grupę wydzielono mapy i atlasy obrazujące dzieje kartografii od starożytności do XIX w. Przedstawiono szereg podobizn najstarszych map świata z mapą wg Ptolemeusza (161 r.) mapą Beatusa (776 r.) na czele, następnie najstarsze z posiadanych map dotyczących Polski, (Wacław Grodecki 1558 r. i Tomasz Makowski 1613 r.), wreszcie najcenniejsze z map okresu porozbiorowego, wykonane zarówno w kraju jak i przez Wielką Emigrację Polską we Francji.

Wśród wystawionych atlasów zwracał uwagę Münster (1572 r.), Ortelius (1574 i 1601 r.), Hondius (1616 r.), Blaeuv (1635 r.), Zannoni (1772 r.) atlasy Homanna i inne.

Specjalne miejsce na wystawie poświęcono mapom, dotyczącym trzech gospodarczo najważniejszych okręgów Polski: Śląska, Pomorza i Podkarpacia, pokazując najstarsze z posiadanych przez Oddział eksponatów.

Pokaz ten, dostępny dla zwiedzających od 10 do 16 maja, obejrzało około 300 osób.

Następnie Oddział Kartograficzny urzędu tzw. „wystawki“, to znaczy zmieniane przynajmniej raz w miesiącu pokazy ciekawszych map, względnie specjalnie dobieranych materiałów w związku z obchodzonymi rocznicami czy ważniejszymi zagadnieniami współczesnymi. Tak więc dotychczas urządzono następujące wystawki: 1) Tereny walk Odrodzonego Wojska Polskiego, 2) mapy okresu Stanisławowskiego, 3) Mapę Geologiczną Staszica, 4) mapy dotyczące Powstania Kościuszkowskiego,

a wreszcie cykl dwutygodniowych pokazów pod ogólnym hasłem „Jedziemy na wczasy“, przy czym pokazano okęgi turystyczne: Tatr, Karpat i Karkonoszy, Jezior Mazurskich i Pobrzeża Polskiego.

Ostatnio zaś w związku z I Kongresem Nauki Polskiej urządzono w dniach 29.VI — 5.VII.51 wystawę pt. „Pomorze w dawnej kartografii“, gdzie obok cennych oryginalnych map i planów z XV — XIX w. wystawiono literaturę o morzu i Pomorzu Folskim.

W. Z.

PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA

RECENZJE

MASSOWAJA RABOTA PROFSOJUZNYCH BIBLIOTIEK. Moskwa 1949, Profizdat s. 105.

Książka ta, której tytuł w polskim przekładzie brzmi: „Praca masowa w bibliotekach związków zawodowych“, zasługuje na szczegółowe omówienie. Podaje ona interesujące przykłady rozmaitych typów bibliotek związków zawodowych i ich pracy na rozległym terenie ZSRR.

Wszystkie te biblioteki dążą do objęcia najszerszej masy czytelniczej, przechodząc stopniowo od ekstensywnych form oświaty do intensywnego jej pogłębiania. Drugą, również zasadniczą cechą jest indywidualizacja pracy. Jest ona niezwykle giętka, przystosowana do warunków zewnętrznych i do indywidualizacji każdego czytelnika. Biblioteki związkowe wciągają do współpracy szeroki aktywny sił niefachowych spośród czytelników. Bez tego współpracującego społecznego elementu biblioteka nie mogłaby wykonać wielkiego, leżącego na jej barkach zadania — walki z pozostałościami kapitalistycznych naleciałości, tających się w świadomości mas. Biblioteka pracuje dla czytelnika wspólnie z czytelnikiem.

Metody pracy tych tak różnych bibliotek są bardzo interesujące i warto je zapożyczyć, chociaż, jak ostrzega jedna z autorek, „nigdy nie należy kopiować ślepo nawet najlepszych metod pracy“.

Pierwszy artykuł M. D. Wołkowej, kierowniczki Centrali Bibliotek Ruchomych związku zawodowego pracowników handlu spożywczego: *Nasze doświadczenie pracy z czytelnikami* — mówi o pracy bibliotekarskiej w wielkich państwowych sklepach spożywczych, Uniwermagach, stołówkach itp. w Mo-

skwie. 70 tysięcy tomów w Centrali, 400 bibliotek ruchomych, 10-ciu pracowników etatowych w Centrali — 16500 czytelników — te wymowne cyfry ilustrują pracę bibliotek ruchomych. Księgozbiór ruchomej biblioteki waha się od 50 do 300 tomów, zależnie od jej poczytności, od energii i inicjatywy bibliotekarza społecznego, kierującego biblioteką. Nie otrzymuje on wynagrodzenia za swą pracę i wykonuje ją poza godzinami zajęć, wieczorem lub w czasie obiadowej przerwy. Wybierają bibliotekarzy związki zawodowe lub komitety miejscowe, albo zgłaszają się oni ochotniczo. Instruktorzy z Centrali kontrolują pracę bibliotekarzy społecznych i dopomagają im w trudnościach. Do instruktorów należy kompletowanie bibliotek ruchomych, dobór książek do zagadnień wysuwanych przez czytelników i częste wizytacje bibliotek. Najważniejszą, twórczą pracę wykonują bibliotekarze społeczni — pracownicy terenu, blisko z nim zżyci i znający jego wymagania. Centrala usilnie popiera samokształcenie swych bibliotekarzy, troszczy się o ich wyrobienie polityczne, o gruntowny, oparty na poważnych studiach rozwój umysłowy; organizuje 3-miesięczne kursy, stale funkcjonuje literackie koło samokształceniowe bibliotekarzy społecznych, kierowane przez metodyków literatury, z Centrali. Na zebraniach tego koła zawsze bywają obecni instruktorzy, omawiają przydatność i poczytność książek. Bibliotekarze społeczni i aktywiści - czytelnicy omawiają na posiedzeniach koła nowości literackie. W Centrali są stałe wystawy książek do rozmaitych zagadnień, przeznaczonych dla bibliotekarzy. Autorka przytacza 18 tematów wystawowych, wśród nich są zagadnienia polityczne, bibliotekarskie, fachowe związane z pracą zawodową, jest również wystawa poświęcona Miczurinowi i zasadom nowoczesnej

biologii. Bardzo pomysłowe są metody propagandy książek fachowych: Centrala zakupuje większą ilość książek, daje je do przeczytania bibliotekarzom społecznym i aktywnym czytelnikom, następnie na ogólnym zebraniu czytelników książki z udziałem autora, dyrektora instytucji i pracowników Centrali omawia się zalety i wady książki. Autorka podaje też wiele innych sposobów zbliżenia fachowej książki do czytelnika. Podaje ona również wzory regulaminów, przepisów dla czytelników i bibliotekarzy i inne bardzo praktyczne wzory dokumentacji bibliotecznej.

Ogromnie interesujący i aktualny dla naszych warunków jest artykuł *S. I. Władzimirskiego*, kierownika biblioteki Domu Nauczyciela w Kałudze: *Pomagamy nauczycielowi*.

Biblioteka Domu Nauczyciela stara się obsłużyć wszystkich nauczycieli związkowców w Kałudze i w obwodzie; dopomóc im do pogłębienia ich specjalności oraz do podniesienia poziomu ideologicznego. Po wojnie stanęło przed biblioteką zagadnienie uzupełnienia księgozbioru. Czy kupować więcej książek z rozmaitych działów, czy też nabywać po kilka egzemplarzy tego samego dzieła, żeby więcej osób mogło z niego korzystać? Biblioteka wybrała drugi sposób kompletowania księgozbioru, staranny dobór nowych książek od razu przyciągnął czytelników.

Sprawdzono następnie, ilu nauczycieli należy do związku, w jakich szkołach wykładają; porównanie tej listy ze spisem czytelników b-ki wykazało, że 200 nauczycieli nie należy do czytelników b-ki Domu Nauczyciela.

Celem przyciągnięcia ogółu nauczycieli - związkowców do b-ki Rada b-ki, do której oprócz bibliotekarzy wchodzi aktywni czytelnicy, rozpoczęła na wielką skalę propagandę biblioteki. Na każdym zebraniu nauczycielskim mówiono o bibliotece Domu Nauczyciela, o jej księgozbiornie, podawano bibliografię do zagadnień poruszanych na zebraniu, podkreślając, że wszystkie książki można dostać w bibliotece. Poza tym na każdym zebraniu była wystawa książek aktualnych. Te i inne posunięcia przyciągnęły nauczycieli do biblioteki.

Biblioteka Domu Nauczyciela nakreśliła przed sobą konkretny plan przenikania do nauczycieli - związkowców. Postanowiła rozpocząć od pracy z 3 grupami; nauczycieli doksztalających się korespondencyjnie na wyższych uczelniach, nauczycieli źle

przygotowanych do swego zawodu i nauczycieli opracowujących metodykę jakiegoś przedmiotu.

Pomoc nauczycielom, doksztalającym się na wyższych uczelniach przez korespondencję polegała na dostarczaniu im w określonych terminach podręczników, książek i pomocy naukowych. Nauczycieli studiujących w wyższych uczelniach było 159 na różnych wydziałach lub kursach i o różnych specjalnościach. I pomimo trudności każdy dostawał to, co mu było potrzeba. Jeszcze trudniejsza była praca z drugą grupą, z nauczycielami słabo pracującymi wg oceny inspektorów szkolnych. Listy 12 takich nauczycieli dostarczył bibliotece Miejski Wydział Oświaty razem ze wskazówkami, co każdemu nauczycielowi zarzucają. Biblioteka porozumiała się z nimi, ułożyła dla każdego z pomocą metodyków indywidualny plan samokształceniowy. Dla tych swych podopiecznych biblioteka zorganizowała konsultację profesorów i docentów Akademii Pedagogicznej w Kałudze.

Nauczycieli mieszkających w obwodzie biblioteka Domu Nauczyciela zaopatrywała w książki za pomocą bibliotek ruchomych. Nauczycieli z obwodu studiujących na wyższych uczelniach biblioteka traktowała tak samo pieczołowicie jak mieszkających w Kałudze, mieli oni indywidualny abonament i dostawali książki potrzebne do nauki.

Ostatni artykuł, *G. W. Bakutinej*, kierowniczki biblioteki w Stalingradzkiej fabryce traktorów, pt. *Rośniemy razem z fabryką* — mówi o początkach pracy w zupełnie zniszczonej, powstającej do życia fabryce i bibliotece. Najciekawszym fragmentem artykułu jest opis pracy z książką techniczną, podnoszenie technicznych kwalifikacji robotników. Jednym ze środków propagandy były wystawy książki technicznej. Żeby zbliżyć techniczną książkę do czytelnika, biblioteka urządzała wystawy wg działów w warsztacie, dobierając książki techniczne, pociągające robotnika, będące ściśle związane z jego pracą w warsztacie. Bibliotekom dopomogli fachowcy, inżynierowie, aktywiści czytelnicy.

Książeczka zasługuje na przetłumaczenie. Praktyczne, pomysłowe metody propagandy czytelnictwa dadzą impuls nie tylko do naśladowania, lecz do zastosowania nowych, odpowiadających naszym warunkom sposobów zbliżenia książki do czytelnika.

Janina Skarzyńska
Warszawa

KONYVTARUGYI SZEMLE (*Przegląd Biblioteczny*). Wydaje Országos Könyvtári Központ (Państwowa Centrala Biblioteczna), nr 5, Budapest 1950.

Organ bibliotekarstwa węgierskiego „Könyvtárgyi Szemle“, wydawany jest od 1950 roku; mamy przed sobą numer 5 czasopisma z grudnia 1950. Otwiera go artykuł wstępny redaktora czasopisma B. Köhalmiego „Stalin a nauka radziecka“. Z kolei obszerny artykuł omawia „Bibliotekę państwową imienia Lenina w Moskwie“.

L. Molnos omawia „Bibliotekę Państwowego Muzeum Przyrodniczego w służbie budowy socjalizmu“. Biblioteka Muzeum Przyrodniczego w Budapeszcie powstała już w końcu XVIII wieku i pełniła doniosłą rolę w rozwoju nauk przyrodniczych na Węgrzech. W epoce postępowego liberalizmu w XIX wieku koło niej skupiał się żywy ruch naukowy. Później uległa zaniedbaniu, książki nie były katalogowane, nowsze wydawnictwa nie były kompletowane. Po r. 1945 Biblioteka uległa reorganizacji i obecnie znajduje się w stadium rozwoju, spełniając doniosłą rolę dla badania kraju i wykorzystywania przyrody przez człowieka dla budowy socjalizmu. Artykuł Z. Jewtiejewej „Biblioteki Czechosłowacji“, to przekład z radzieckiego czasopisma „Bibliotekar“ (1949 nr 10). J. Takács w serii omówień dziejów ustawodawstwa bibliotecznego ocenia „Politykę Biblioteczną Rządu Republiki Rad“. Ustawodawstwo biblioteczne trwającej zaledwie 132 dni węgierskiej Republiki Rad było nadzwyczaj bogate. Już 30 marca 1919 komisarz ludowy oświaty mianował komisarza dla spraw bibliecznych, którym został L. Dienes i jego zastępcę, którym został B. Köhalmi, obecny redaktor „Könyvtárgyi Szemle“ 29 marca 1919 wydane zostało zarządzenie w sprawie zabezpieczenia porzuconych księgozbiorów. Szeroko rozbudowano sieć prowincjonalnych i wiejskich bibliotek publicznych, przejęto biblioteki stowarzyszeń, urzędów, aby stworzyć wielkie centralne biblioteki naukowe na służbie mas ludowych. Państwowym nakładem zaczęto wydawać czasopismo bibliograficzne „Magyar Könyveszet“, którego redaktorem został znany bibliograf G. Petrik. Zorganizowano kursy bibliotekarskie, usprawniono dostarczanie egzemplarzy obowiązkowych, wymianę dubletów między bibliotekami. Stworzone zostały centralne urzędy: Państwowa Rada Biblioteczna oraz Państwowy Instytut Biblioteczny i Bibliograficzny. Chociaż upadek Węgierskiej Republiki Rad pokonanej przez interwencję imperialistyczną w sojuszu z krajową reakcją i zdradą unie-

możliwił realizację rozporządzenia o Instytucie, to jednak samo rozporządzenie, wyszczególniające cele, zadania i obowiązki Instytutu stanowi piękny dowód rozumnej polityki bibliecznej węgierskiej rewolucji proletariackiej, polityki nawiązującej do doświadczeń bibliecznych Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej w Rosji.

W dalszym ciągu czasopismo zamieszcza przekład artykułu N. W. Świetajło o Węgierskiej Akademii Nauk umieszczonego w Wiestniku Akademii Nauk ZSRR (1950 nr 8), oraz przekład artykułu radzieckiego bibliotekarza A. L. Hazanowa o propagandzie literatury społeczno - politycznej w bibliotece. W dziale „Węgierskie sprawy biblieczne“ znajdujemy interesujące dane o działalności Sekcji Stosunków z Zagranicą Państwowej Centrali Bibliotecznej w Budapeszcie. Zadaniem tej Sekcji jest wymiana wydawnictw z zagranicą oraz sporządzanie mikrofilmów, fotokopii itd. dla zagranicy. Zwłaszcza żywą była wymiana z bibliotekami Związku Radzieckiego: w r. 1949 Centrala przekazała dla biblioteki im. Lenina 841 dzieł, w 1950 — 851, wzamian za to otrzymała w r. 1949 1 809 dzieł radzieckich. (Dla informacji zainteresowanych instytucji w Polsce podajemy adres Centrali: Országos Könyvtári Központ, Budapest V, Guszew-utca 1).

Dalej następuje szereg wiadomości i sprawozdań z działalności Biblioteki Narodowej im. Széchenyiego w Budapeszcie, Biblioteki Technologicznej w Budapeszcie, Biblioteki Uniwersyteckiej w Debrecenie, Biblioteki Kolegium Ewangelickiego w Debrecenie, Biblioteki Uniwersyteckiej w Szegedzie i Biblioteki Uniwersyteckiej w Pécs. W dziale „Sprawy Dokumentacyjne“ pismo przynosi wiadomość o zarządzeniu Prezydium Rady Ministrów Węgierskiej Republiki Ludowej, na mocy którego zwinęta zostaje Węgierska Centrala Dokumentacji, a zadania jej ma odtąd wykonywać Węgierska Centrala Biblioteczna, która w tym celu tworzy Sekcję Dokumentacji. Centrala Biblioteczna przejmuje też prowadzoną dotąd przez Centralę Dokumentacji ewidencję dokonywanych przez instytucje, urzędy itd. tłumaczeń. Obszerny dział poświęcony jest ustalaniu nowych haseł w katalogu rzeczowym przez Państwową Komisję dla Haseł Działowych.

Przegląd prasy krajowej i zagranicznej, w dziale polskim umieszcza wiadomości o działalności Biblioteki Sejmowej, o kursie dla magazynierów bibliecznych i o kursach bibliotekarskich, zaczerpnięte z „Bibliotekarza“ oraz szereg wiadomości o polsko-węgierskiej współpracy kulturalnej.

W dziale recenzyj umieszczone są sprawozdania z prac Wawilowa o nauce okresu stalinowskiego, Grigoriewa o kontroli zbiorów i katalogów bibliotecznych oraz z szeregu prac zachodnio-europejskich, jak Bestermann „A World Bibliography of Bibliographies“, Mac Colvin „L'extension des bibliothèques publiques“ i in. „Könyvtárügyi Szemle“ wydawany jest na powielaczu. J. R.

Z ZAKŁADU BIBLIOTEKOZNAWSTWA U. Ł.

W dniu 2 czerwca odbyło się w Zakładzie Bibliotekoznawstwa U. Ł. posiedzenie Seminarium

z nauki o książce dla magistrantów i doktorantów, na którym zreferowano prace następujące:

Działalność wydawnicza i publicystyczna Julia Marchlewskiego — mgr Jadwiga Kaczanowska (Łódź);

Joachim Lelewel jako bibliotekarz i bibliograf — mgr Witold Nowodworski (Lublin);

Papier autografów Juliusza Słowackiego — mgr Stanisława Jasińska (Poznań);

Biblioteka Franciszkanów w Nysie w świetle inwentarza z r. 1678 — mgr Karol Głombowski (Wrocław).

T R E Ś Ć :

Bądźcie motorem wspaniałej i wielkiej rewolucji kulturalnej. — *Bielawska M.* Powiązanie pracy biblioteki powiatowej z działalnością instytucji kulturalno - oświatowych. — *Muszalski E.* Układ chronologiczny w dziale katalogu rzeczowego (dyskusja). — Ostatnie pożegnanie Kolegi Dra Aleksiego Bachulskiego. — Wytuczne w sprawie organizacji pracy masowej z czytelnikiem na III kw. 1951 r. — Opieka nad punktami bibliotecznymi w okresie letnim. — Z instrukcyjnej działalności biblioteki wojewódzkiej. — Z f r o n t u w s p ó ł z a w o d n i c t w a p r a c y : Instrukcja ZZPP w sprawie powołania i działalności Komisji Współzawodnictwa Pracy. — Z D n i O ś w i a t y , K s i a ż k i i P r a s y : *Mayer J.* „Postępowe tradycje nauki i kultury polskiej“ — wystawa w Śląskiej B-ce Publ. — *Chamerska H.* „Komuna Paryska“ — wystawa w B-ce Uniw. w Warszawie. — *Pieniążek J.* Krakowskie wystawy biblioteczne. — *J. Sz.* Milionowa książka w bibliotekach powszechnych województwa bydgoskiego. — *W. Z.* Otwarcie Oddziału Kartograficznego B-ki Publ. m. st. Warszawy. — P r z e g l ą d p i ś m i e n n i c t w a : Massowaja rabota profsojuznych bibliotiek (*J. Skarzyńska*). — Könyvtárügyi Szemle (*J. R.*). Komunikaty.

С О Д Е Р Ж А Н И Е

Библиотекари — двигателями великой культурной революции. — *Белявска М.* Содействие труда уездной библиотеки и культурно - просветительных учреждений. — *Мушалъски Е.* Хронологический порядок в реальном каталоге (дискуссия). — Памяти товарища доктора А. Бахульского. — Указания по организации массовой работы в III кв. 1951 г. — Помощь библиотечным пунктам в течение летнего периода. — Инструктаж областной библиотеки. — С фронта социалистического соревнования труда: Инструкция Профсоюза по организации Комиссии социалистического соревнования. — Дни Просвещения, Книги и Прессы: *Майер И.* „Прогрессивные традиции польской науки и культуры“. — Книжная выставка в Силезийской Публичной Библиотеке. — *Хамерска Х.* „Парижская Коммуна“ — книжная выставка в Библиотеке Варшавского Университета. — *Пенионжек И.* Книжные выставки в Кракове. — *И. Ш.* Миллион книг в массовых библиотеках быдговского района. — *В. З.* Основание Отдела Картографии в Варшавской Публичной Библиотеке. — Обзор литературы: Массовая работа профсоюзных библиотек (*И. Скаржинска*). — Könyvtárügyi Szemle (*И. Р.*). — Хроника.

C O N T E N T S :

Be a motor of a great and splendid cultural revolution. — *M. Bielawska:* Coordinating district library work with cultural and educational institutions activities. — *E. Muszalski:* A chronological arrangement in the divisions of the real catalogue. — The last farewell to our late colleague dr Aleksy Bachulski. — Guiding principles for the organization of library mass work with the readers in III quarter 1951. — Taking care of book centers in summer. — Instructing activity of a voivodship library. F r o m t h e f r o n t o f w o r k c o m p e t i t i o n : Directions for establishing and activity of the commissions of work competition at the local and branch councils of the State Workers Trade Union. — F r o m E d u c a t i o n , B o o k a n d P r e s s D a y s : *J. Mayer.* „The tradition of progress in polish science and culture“ — an exhibition in Silesian Public Library. — *H. Chamerska.* „The Commune of Paris“ — an exhibition in the Warsaw University Library. — *J. Pieniążek.* The Cracow library exhibitions. — *J. Sz.* The millionth book in public libraries of Bydgoszcz voivodship. — *W. Z.* The openig of the Map Division of Warsaw Public Library. — B o o k s a n d p e r i o d i c a l s r e v i e w : Massowaja rabota profsojuznych bibliotek (*J. Skarzyńska*). — Könyvtárügyi Szemle (*J. R.*). — Communique.

Prenumerata półroczna z przes. poczt. 6 zł, Komplet r. 1945 (nr 1—3) i 1946 (nr 1—12) ze wspólnym spisem treści z przes. poczt. 13,50 zł. Roczniki 1947 — 1950 ze spisem treści z przes. po 12 zł. Numer podwójny z przes. 2,10 zł.

Ceny ogłoszeń: 1 strona — 450 zł, 1/2 strony 240 zł, 1/3 strony — 90 zł, 1/16 strony — 54 zł. Konto PKO I-1731 Bibliotekarz - Czasopismo.

R e d a g u j e K o m i t e t

Redakcja i Administracja — Warszawa, Koszykowa 26. Redakcja przyjmuje we wtorki od godz. 17 — 18. Wydawca — Związek Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich i Biblioteka Publiczna m. st. Warszawy.

Drukarnia Miejska Klonowa 18. Dysp. 970—21.7.51 uk 1.8.51—2-8-30792—pap. dr. sat. V kl. 60 g—7000 egz.